

ESISELVITYS

HELLS POINT

CHECK SINK!

Checkpoint Helsinki on kansainvälistä nykytaidetta tuottava ja esittävä organisaatio. Sen toiminta pohjautuu vaihtuvien kansainvälisten kuraattoryöryhmien valitsemien ajankoh- taisten nykytaiteilijoiden työskentelyyn Helsingissä. Taiteesta tulee näin näkyvä osa Helsingin kaupunkikuvaa ja imagoa.

Toteutetuista teoksista kerätään Checkpoint Helsinki -ko- koelmaa. Taitelijavalinnoissa keskitytään korkeatasoi- siin, nousussa oleviin taitelijoihin, joiden teosten hinnat ovat vielä kohtuullisia. Ne ovat potentiaalisia tulevaisuuden merk- kiteoksia. Näin Helsinkiin voidaan saada pitkällä tähtäimellä kansainvälisesti huomattava, aikansa keskeisiä taitelijoita edustava nykytaiteen kokoelma.

Checkpoint Helsinki lisää Helsingin kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaa elinvoimaisena taide- ja kulttuurikaupunkina ja heijastuu koko maan kulttuurielämään.

ESIPUHE

Guggenheimin taidemuseon kaavailu Helsinkiin käynnisti ennennäkemättömän keskustelun Helsingistä kulttuurikaupunkina ja taiteen merkityksestä Helsingin ja Suomen kansainväliselle imagolle. Museohanke haastoi taiteen toimijat, päättäjät ja kaupunkilaiset pohtimaan taiteen annettavaa kaupungille suurissa kaarissa ja tavallista laajemmassa mittakaavassa.

Checkpoint Helsinki -suunnitelma on lähtenyt tuon haasteen vakavasti ottamisesta. Miten Helsingistä tulisi muista kaupungeista erottuva, ainutlaatuinen ja omaleimainen taidekaupunki, jonka taidekokoelmat kiertäisivät kansainvälisissä museoissa ja biennaaleissa, ja jonka kulttuuritarjonta kiinnostaisi kotimaisia ja kansainvälisiä matkailijoita ympäri vuoden? Millä tavalla Helsinki ja Suomi voisi olla, ei vain kansainvälisen taiteen pääteasema vaan sen eturivin syntysija? Minkälainen tulevaisuus Helsingille kulttuurikaupunkina muodostuisi, jos kaupunki loisi välineitä taidekentän kansainvälistymiseen ja panostaisi pitkäjänteisesti omaperäisen, ajankohtaisen ja kansainvälisen nykytaiteen kokoelman keräämiseen? Olemme hakeneet rohkeita toimintamalleja vastataksemme näihin kysymyksiin konkreettisesti.

Checkpoint Helsinki on aloitteena harvinaisen kollektiivinen ja kenttää laajasti kiinnostanut hanke. Pienen ryhmän ideoinnista kasvoi lyhyessä ajassa liike, jonka suunnitteluun osallistui kymmeniä taiteen, kulttuurin ja kaupunkilaisuuden toimijoita, ja jota tuettiin puolue- ja taidekentän rajojen yli. Checkpoint Helsingin toimintaperiaatteina ovat olleet avoimuus, läpinäkyvyys ja horisontaalisuus. Ehdotuksia on työstetty *open space* -menetelmillä vedetyissä tapaamisissa ja kenelle tahansa avoimissa työkouksissa ilman kiinteää hierarkiaa. Checkpoint Helsinki -esiselvitys pohjautuu suurelta osin Kiasma-teatterissa 1.6. 2012 järjestettyyn avoimeen tapaamiseen, johon osallistui yli sata taiteen ja kulttuurin alan vaikuttajaa. Checkpoint Helsinki on hanke, joka kenttää positiivisesti yhdistävänä ja tulevia toimintamalleja visioivana on jo nyt synnyttänyt jotakin ainutlaatuista.

Tämä esiselvitys on kuvaus Checkpoint Helsinki -hankkeen toimintaideasta, sen keskeisestä sisällöstä ja pitkän aikavälin tavoitteista. Hankkeen konkretisoimisen eri rakenteelliset ja taloudelliset vaihtoehdot tullaan selvittämään vuoden 2013 aikana Helsingin kaupungin ja muiden taiteen alan toimijoiden kanssa.

Toivomme, että Checkpoint Helsinki -hanke innostaa päättäjiä ja taiteen toimijoita kehittämään visiota entistä pidemmälle, ja luomaan olosuhteet sen konkretisoimiseen. Satsaamalla uuteen kulttuuriin nyt luomme Helsingistä tulevaisuuden kulttuurikaupungin.

Helsingissä, 10. lokakuuta 2012,
Checkpoint Helsinki selvitystyöryhmä

SISÄLLYSLUETTELO

CHECKPOINT HELSINKI TIIVISTETYSTI

- 7 Visio Helsingistä kulttuuri- ja taidekaupunkina
- 9 Mikä on Checkpoint Helsinki
- 11 Toimenpiteet 2012 – 2013
- 12 Kustannusarvio / tiivistelmä 2014

MITEN CHECKPOINT HELSINKI TOIMII

- 15 Checkpoint Helsinki uudenaikaisena taiteen tuottamisen mallina
- 17 Checkpoint Helsinki -residenssitoiminta
- 18 Checkpoint Helsingin toimintatilat
- 20 Checkpoint Helsinki ja muut taiteen toimijat

VISIO:

KANSAINVÄLISESTI MERKITTÄVÄ TAIDEKOKOELMA JA RAKENNUS SEN MAAMERKKINÄ

- 23 Kansainvälisesti merkittävä taidekokoelma
- 24 Checkpoint Helsinki -rakennus
- 25 Kiitokset ja lähteet

LIITTEET

- 26 Benchmarking-esimerkit
- 27 Ihme-nykytaidefestivaali – Vuotuinen tapahtuma kansainvälisen taiteilijan teoksen ympärillä
- 28 Artangel – Taideteoksia ympäri Lontoota yksityisellä rahalla
- 30 MAP–Mobile Art Production – Paikkasidonnaista ja monitaiteellista Tukholmassa ja Göteborgissa
- 31 Situations – Taidetta ja tutkimusta julkisesta tilasta
- 32 Olafur Eliasson: The New York City Waterfalls – Julkinen teos yleisömagneettina
- 34 Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma – esimerkki vuodelle 2014

CHECKPOINT HELSINKI TIIVISTETYSTI

1. Visio Helsingistä kulttuuri- ja taidekaupunkina

Kansainvälisestä näkökulmasta Helsinki on luovassa murrosvaiheessa, ja vasta muotoutumassa kansainväliseksi ja monikulttuuriseksi metropoliksi. Muualla Länsi-Euroopassa tämä murros on jo koettu aikaisemmin. Hyvinvointivaltion perinne mahdollistaa vielä monien asioiden tekemisen toisin. Suurkaupungiksi Helsinki on yhä pieni, ja myös kulttuurin kenttä on tiivis. Pohjoismainen epähierarkisuus mahdollistaa päättäjien ja asiantuntijoiden helpon lähestyttävyyden.

Helsingissä on vilkas ja kansainvälistyvä taidekenttä, laadukkaita taidemuseoita, joitakin yksityisiä gallerioita ja useita taiteilijavetoisia *non-profit* -gallerioita ja näyttelypaikkoja, joihin kaikkein nuorin ja kokeilevin toiminta keskittyy. Paikalliset taiteilijat osallistuvat näyttelyihin maailmalla ja verkostoituvat kansainvälisesti aiempaa enemmän. Taideyliopistojen opiskelijavaihto eri suuntiin on vilkasta. Sen sijaan merkittäviin kansainvälisiin nykytaidetuotantoihin olisi mahdollisuus panostaa nykyistä enemmänkin.

Helsingin yleinen kaupunkikulttuuri on myös elänyt viimeisten vuosien aikana positiivista muutosvaihetta. Uuden kaupunkikulttuurin piirteenä on aktiivinen, usein yhteisöllinen, paikallisia voimavaroja yhdistävä omaehtoinen toiminta. Näillä toiminnoilla on kansainväliset esikuvansa, mutta ne pohjautuvat paikallisen toiminnan vahvistamiseen, ja luovat eloa ja viihtyvyyttä. Niitä yhdistää uusi lähestyminen kaupunkiin ja julkiseen kaupunkitilaan.

Kulttuurikaupunki vetää puoleensa

Guggenheim-hankkeen ympärillä käyty keskustelu osoitti, että kaupungissa on vahva tahtotila kulttuurikaupunkina profiloitumiseen. Eurooppalaisten kaupunkien keskuudessa kulttuuriprofilointi on suosittu pyrkimys. Usein kuitenkin toimenpiteet keskittyvät yksittäisiin teemavuosiin, festivaaleihin tai biennaaleihin. Näiden ulkopuolella kulttuurituotantoja tuetaan vähän ja näkyvä toiminta hiljenee. Kulttuuri tässä muodossa kiinnostaa matkailuvaa yleisöä, mutta tarjonta rajautuu tiettyihin ajanjaksoihin, eikä nojaa pysyviin taiteen tekemisen ja tuottamisen rakenteisiin ja jatkumoihin. Yksittäiset tapahtumat synnyttävät positiivista mielikuvaa kulttuurimyrönteisestä kaupungista, mutta ei välttämättä tuota kulttuurin uusia sisältöjä, eivätkä kartuta kaupunkiin paikallisesti sitoutuvaa kulttuurista pääomaa.

Merkittävät taidekaupungit kuten Tukholma, Pariisi tai Barcelona erottuvat myös taidekokoelmiensa kautta. Pitkäjännitteinen sijoittaminen taiteeseen luo kaupungille omaa imagoa, ja omintakeisen kulttuurisen profiilin rakentaminen korostaa kaupunkien paikallisia erityispiirteitä myös matkailunäkökulmasta.

Kulttuurikaupunkia ei kuitenkaan mitata ainoastaan esillepanon kriteereillä, pystyttämällä estradeja ja kulttuuripalatsia, vaan mahdollistamalla kulttuurille hedelmälliset olosuhteet. Taidekaupungin mainetta ei voida ostaa valmiina, se on ansaittava. Aikamme vetovoimaisimmat kulttuurikaupungit ovat sitä siksi, että taiteilijat ja kulttuuriala haluavat asua ja tehdä siellä työtä. Jos taiteen tekemisestä kiinnostuneen yleisön ja ammattilaisten huomio ja arvostus herätetään, se luo henkeä siitä, että kaupungissa tapahtuu. Silloin muu seuraa perässä. Kansainvälinen taidekaupunki nousee taiteen tekemisen tasolta.

Kulttuurista kiinnostuneet turistit tulevat myös mieluummin kaupunkeihin, joissa tapahtuu jatkuvasti kiinnostavia asioita. Myös kansainvälisen kentän taideinstituutiot kiinnostuvat yhteistyömahdollisuuksista, koska yleisön mielenkiinto on jo herätetty. Kulttuurikaupunki ei ole vieraillevien tähtien estradi vaan paikka, jossa syntyy ja tehdään asioita myös laajemmille näyttämöille. Se on paikka, jonne taiteen tekijät hakeutuvat.

Miten siihen voidaan päästä?

Syvällisempi kulttuurikaupungin ydin voidaan saavuttaa, jos kaupunki määrittelee luovuuden sekä taiteen tekemisen ja näkymisen suosimisen strategiseksi tavoitteekseen.

Tämä tarkoittaa sitä, että Helsinkiin kutsutaan kansainvälisiä kuraattoreita ja eri taiteenalojen tekijöitä työskentelemään. Kaupunki tarjoaa esitysmahdollisuuksia valmistuville tölle sekä residenssimahdollisuuksia taiteilijoille, ja sijoittaa taidekokoelmiensa kartuttamiseen. Se tarkoittaa myös, että kaupunki miettii näyttely- ja esitystilojensa mahdollisuuksia uudella silmällä. Taidetta ei vain tilata, vaan sallitaan ja tuetaan tapahtuvaksi myös perinteiseltä kannalta epämuodollisissa ympäristöissä, kuten kädulla tai sisäpihoilla, yhtä hyvin ydinkeskustassa kuin lähiöissä, lentokentällä, virastoissa tai satamissa. Myös käyttämättömien tilojen aktivoiminen taiteen keinoin nähdään voimavarana.

Kysymys kulttuurikaupunkistrategiasta on enemmän asenne- kuin resurssikysymys. Resurssien suhteen se tarkoittaa sitä, että tuetaan ja kannustetaan nimenomaan tekemisen alkupäätä ja siitä seuraavaa tuotantoprossessia. Näin kulttuurikaupunki on ennen muuta uusien kulttuurin muotojen synty- eikä sen päätepiste.

Kulttuuri synnyttää elinkeinotoimintaa

Useista suurkaupungeista tunnetaan ilmiönä se, että tietylle alueelle edullisten vuokrien takia asettuneet taiteilijat ja riippumattomat eri taiteen alojen esitystilat synnyttävät aktiivista kulttuurielämää. Seurauksena alueen maine alkaa houkutella laajempaa yleisöä muualta, mikä elvyttää koko aluetta. Tämä johtaa alueen muun statuksen kohoamiseen. Lopputuloksena seuraa myös alueen arvonnousu.

1980-luvun puolivälin East Village New Yorkissa on konkreettinen esimerkki elävän kulttuurin paikallista taloutta elvyttävästä vaikutuksesta. Olafur Eliassonin *The New York City Waterfalls* (2008) oli puolestaan väliaikainen ja yleisölle maksuton taide-elämys Manhattanin etelärannalla. Teos saavutti valtavan yleisösuosion ja elävöitti merkittävästi tuolloin laiminlyötyä ranta-aluetta. Siellä oli myös kaupungille huomattava taloudellinen merkitys (kts. liite 5). Kaupungin tasolla oikein suunnattu tuki kulttuurin tuottamiselle synnyttää samankaltaista imua ja laajaa kiinnostusta kaupunkia kohtaan. Kansainvälistynyt, vilkastunut kulttuurielämä on ajan myötä taloudellisesti kannattava sijoitus.

2. Mikä on Checkpoint Helsinki

Checkpoint Helsinki on uudenlainen nykytaiteen toimija, joka tuottaa kansainvälisesti merkittäviä nykytaideteoksia Helsingissä. Se tuo kaupunkiimme aikamme kiinnostavimpia ja uransa alussa olevia kansainvälisiä ja suomalaisia taiteilijoita toteuttamaan uusia teoksiaan. Sen toiminta perustuu kansainvälisiin verkostoihin ja korkeatasoiseen taiteelliseen näkemykseen.

Checkpoint Helsingin tuottamat teokset tavoittavat erilaisia yleisöjä riippuen niiden esityspaikoista. Näin se elävöittää Helsingin kaupunkikuvaa sekä lisää sen kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaa elinvoimaisena taide- ja kulttuurikaupunkina.

Checkpoint Helsinki tukee taiteilijoita teoksen ideoinnista ja konkreettisesta tekemisestä sen esittämiseen ja teoksen tallentamiseen asti. Se tarjoaa taiteilijan työskentelyä tukevia palveluita: teosten tuotantoapua, teoksiin liittyvä tiedonhallintaa ja tiedonvälitystä. Kuratoinnin rooli toiminnassa on tarkasti pohdittua ja tuotannoissa pyritään syvälliseen yhteistyöhön taiteilijan, organisaation ja yleisön välillä. Teokset syntyvät ja tulevat yleisön ulottuville yhteisesti jaetuiksi kokemuksiksi, osaksi kulttuurista ja yhteiskunnallista keskustelua.

Tavoitteena on kartuttaa teostuotannoista vuosien mittaan kansainvälisesti korkeatasoinen ja arvokas Checkpoint Helsinki -kokoelma, jota esitetään kansallisesti ja kansainvälisesti (kts.luku 9).

Organisaatiomalli

Checkpoint Helsingin toimintamalli on kevyt, joustava ja vaihtuvuuteen perustuva. Näin se pystyy reagoimaan nopeasti taiteen kentän ja yhteiskunnan muutoksiin, sekä toimimaan edelläkävijänä nykytaiteen kansainvälisellä kentällä. Tuotantoja koskevan päätöksenteon ja valintaprosessien avoimuus on Checkpoint Helsingin toiminnan keskeinen periaate.

Checkpoint Helsingin taiteellisen toiminnan linjauksista vastaa kolmen kuraattorin vaihtuva yhteisö. Kuraattorit valitaan pisimmillään neljän vuoden määräajaksi kansainvälisen haun kautta. Kuraattorivalinnat tekee Checkpoint Helsingin hallitus tai hallituksen erikseen nimeämä työvaliokunta, johon voi kuulua myös kansainvälisiä jäseniä. Yksi kuraattoreista voi olla suomalainen kansainvälistä kenttää tunteva asiantuntija. Kuraattorien valinnassa kriteerinä on kansainvälisen kentän vahva tuntemus ja kyky luoda uusia rajoja ylittäviä taiteellisia visioita. Kuraattorien koulutustausta voi vaihdella kansainvälisen käytännön mukaan. He voivat olla taustaltaan niin taiteilijoita, taidehistorioitsijoita, arkkitehtejä, filosofiakin kuin tutkijoita. Tärkeintä on vahva ja uutta luova kansainvälinen ja monialainen kuratoriaalinen osaaminen.

Kukin kuraattori valitsee taiteilijat, joiden tuotannot he toteuttavat tukien taiteilijan ja kyseisen projektin taiteellisia pyrkimyksiä. Taiteilijat ja kuraattorit kommunikoivat tuotannoista avoimesti taiteen kentälle ja laajemmalle yleisölle niiden eri vaiheissa. Taiteilijoiden ja kuraattoreiden ideoiden pohjalta määritellään erikseen jokaisen projektin vaatimat olosuhteet, esittämispaidat ja soveliaimmat yhteistyön muodot. Teosten tuotantobudjetit sisältyy mahdollisuus palkata tuotantohenkilökuntaa, kuten tuottajia, tutkijoita tai teknistä henkilökuntaa, kunkin tuotannon tarpeiden mukaan.

Kuraattorien ja taiteilijoiden toimintaa tukee toiminnanjohtaja, joka vastaa Checkpoint Helsingin päivittäisestä toiminnasta, taloushallinnosta sekä henkilöstöasioista. Checkpoint Helsingin tiedottaja vastaa sähköisestä viestinnästä. Lisäksi hän kehittää Checkpoint Helsingin teostuotantoarkistoa yhdessä alan konsulttien kanssa. Tavoitteena on palkata työntekijä, joka keskittyy pedagogiaan ja teosten välittämiseen yleisölle.

Oman toiminnan arviointi on jatkuvaa Checkpoint Helsingin toiminnassa. Organisaation sisäisen itserefleksiivisyyden lisäksi Checkpoint Helsinki järjestää säännöllisin väliajoin paikallisille ja kansainvälisille toimijoille tilaisuuksia, joissa sen toiminta on avoimen arvioinnin ja keskustelun kohteena. Jokainen kuraattori tai kuraattoriryhmä määrittelee kunkin tuotantoprosessin kohdalla mitä Checkpoint Helsinki on. Näin konsepti pysyy ajankohtaisena ja sisällöllisesti uudistuvana.

Checkpoint Helsinki -konseptin sisään rakennetaan myös projektiehtotuksiin pohjautuva nopean reagoinnin tuotantomalli, joka mahdollistaa sekä paikallisten että kansainvälisten toimijoiden projekteja kuraattoriryhmän ohjelmiston ulkopuolelta. Näin Checkpoint Helsinki voi reagoida nopeasti ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ja nykytaiteen kentältä tuleviin haasteisiin.

Organisaation rakenteen jatkoselvitys

Checkpoint Helsingin kannatusyhdistys ry. rekisteröidään vuoden 2012 loppuun mennessä. Päättävänä elimenä on Checkpoint Helsinki kannatusyhdistys ry:n vuosikokouksen nimittämä hallitus, johon kuuluu kahdeksasta kymmeneen varsinaista jäsentä. Checkpoint Helsingin kannatusyhdistys ry. vastaa vuoden 2013 pilottihankkeesta sekä jatkaa neuvotteluja Helsingin kaupungin kanssa toiminnan perusrahoituksesta, Checkpoint Helsingin ja sen teoskokoelman toimintamallista Helsingin kaupungin rakenteissa. Samoin se jatkaa keskusteluja kentän toimijoiden kanssa tarkoituksenmukaisten yhteistyömuotojen löytämiseksi residenssitoiminnan, teosten editoinnin ja muiden teostuotantojen vaatimien perusrakenteiden luomiseksi.

Vuoden 2013 aikana selvitetään ja arvioidaan perustetaanko Checkpoint Helsingin toimintaa varten rekisteröitynä yhdistys vai säätiö. Lisäksi Checkpoint käyttää kansainvälistä *advisory boardia* neuvoa-antavana elimenä.

Tavoitteena on toimivan yhteistyömallin luominen Helsingin kaupungin taidarakenteissa. Yhtenä tutkittavana vaihtoehtona on yhteistyö Helsingin juhlatiimien kanssa.

Tilat

Checkpoint Helsinki tarvitsee tuotannon ja tiedotuksen hoitamista varten kiinteästi toimisto- ja projektitilan Helsingin keskustasta, jossa voidaan järjestää myös keskustelutilaisuuksia, performansseja tai pieniä näyttelyitä. Tila on Checkpoint Helsingin näytteikkuna kaupunkilaisille. Teosprojektien tuotantoja varten vuokrataan tarvittaessa väliaikaisia tuotantotiloja. Muuten toiminta mahdollistuu yhteistyökumppanuuksiin perustuen vaihtuvissa näyttelytiloissa, kaupunkitilassa sekä yhteistyössä muiden instituutioiden kanssa tuotantojen- ja residenssien järjestämiseksi. Pitkän aikavälin visiona on nykytaiteen esittämiseen soveltuva Checkpoint Helsinki -rakennus, jossa vanhoja ja uusia teostuotantoja voidaan esittää.

Kansainvälisyys ja yhteistyö muiden taiteen toimijoiden kanssa

Kansainvälisyys tarkoittaa konkreettisesti sitä, että Checkpoint Helsingissä työskentelee määrääjäksi valittuja kansainvälisiä kuraattoreita, jotka tuovat mukanaan omat kansainväliset verkostonsa. Valtaosa taiteilijoista, jotka kutsutaan tekemään tuotantoja Helsinkiin ovat kansainvälisiä taiteilijoita, jotka verkostoidaan paikalliseen kenttään molempien osapuolien intressit huomioiden. Kansainvälisyys tarkoittaa myös sitä, että teoksia pyritään tuottamaan yhteistyössä kansainvälisten toimijoiden kanssa, mikä helpottaa teosten esittämistä kansainvälisesti ja lisää Checkpoint Helsinki -kokoelman teosten tunnettua maailmalla.

Checkpoint Helsinki pyrkii tukemaan jo olemassaolevien kotimaisten toimijoiden kansainvälistymistä esimerkiksi järjestämällä näyttely-yhteistyötä taiteilijavetoisissa gallerioissa tai museoissa (kts. luku 8), etsimällä tarvittaessa kansainvälisille taiteilijoille yhteistyökumppaneita suomalaisista taiteilijoista tai muista asiantuntijoista sekä käyttämään jo olemassaolevia residenssi- ja työskentelytiloja Helsingissä (kts. luku 6).

3. Toimenpiteet 2012–2013

1. Vuoden 2012–2013 aikana selvitetään toimiiko Checkpoint Helsinki rekisteröitynä yhdistyksenä vai säätiönä vuoden 2014 alusta.
2. Checkpoint Helsingin kannatusyhdistys ry. jatkaa neuvotteluja Helsingin kaupungin kanssa toiminnan perusrahoituksesta, Checkpoint Helsingin ja sen teoskokoelman toimintamallista Helsingin kaupungin rakenteissa, sekä pitkällä tähtäimellä Checkpoint Helsinki -rakennuksen visiosta ja toteuttamisesta. Tavoitteena on Checkpoint Helsingin varsinaisen toiminnan käynnistäminen vuoden 2014 alusta pilottivaiheen jälkeen.
3. Checkpoint Helsinki jatkaa keskusteluja mahdollisesta yhteistyöstä Helsingin juhlaviikkojen kanssa.
4. Checkpoint Helsinki -kokoelman suhteen luodaan toimintamalli, joka mahdollistaa teosten varastoinnin, konservoinnin sekä teosten esittämisen ja lainaamisen valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.
5. Checkpoint Helsinki järjestää *Open Space* -metodilla avoimia keskusteluja Helsingin taiteen- ja kulttuurinkentän toimijoiden kanssa avoimen ja joustavan, yhteistyöhön perustuvan toimintamallin kehittämiseksi.
6. Checkpoint Helsinki jatkaa neuvotteluja kentän toimijoiden kanssa tarkoituksenmukaisten yhteistyömuotojen löytämiseksi. Checkpoint Helsinki neuvottelee ja solmii kumppanuuksia residenssitoiminnan, teosten editoinnin ja muiden teostuotantojen vaatimien perusrakenteiden luomiseksi.
7. Checkpoint Helsinki tiedottaa toimintamallistaan ja tavoitteistaan kansainvälisellä visuaalisen taiteen kentällä. Tämä luo pohjaa kansainväliselle tunnettavuudelle ja tulee helpottamaan kansainvälisten kuraattorien rekrytoimista.
8. Checkpoint Helsingille vuokrataan tarkoituksenmukainen toimisto- ja projektitila Helsingin keskustasta.
9. Checkpoint Helsinki käynnistää tarvittavan perushenkilökunnan rekrytoimisen toiminnan käynnistämiseksi vuonna 2014.

4. Kustannusarvio

Tiivistelmä

Checkpoint Helsingin organisaatiomalli on joustava ja vaihtuviin erityyppisiin tuotantoihin perustuva. Tuotannot toteutetaan yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa, hyödyntäen olemassaolevia resursseja ja tiloja. Tämä malli käy ilmi Checkpoint Helsingin budjettirakenteesta, jossa kiinteät ja vakituisten työntekijöiden henkilökulut pidetään alhaisena, ja pääpaino on itse tuotantoihin, niiden dokumentointiin ja yleisötyöhön sekä julkaisuihin kohdennetuissa kustannuksissa. Näin Checkpoint Helsingin budjettirakenne tuo synergiaetua helsinkiläisille taiteen ja kulttuurin toimijoille kanavoimalla sisältöjä ja resursseja paikallisten toimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Checkpoint Helsinki ei kilpaile olemassa olevien helsinkiläisten taide- ja kulttuurikentän toimijoiden kanssa, vaan tuo lisäarvoa niiden toimintaan. Tämän vuoksi Checkpoint Helsingin budjettiarvio on laadittu intensiteetillä, joka mahdollistaa mallin mukaisen kansainvälisen toiminnan Helsingissä.

Toimintamallia varten on laadittu esimerkkivuoden budjetti, jonka suuruus on 1.3 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin toiminta-avustuksen tarpeeksi on arvioitu 750 000 €/v perustuen siihen, että Checkpoint Helsingin lähtökohtana on rakentaa ensisijaisesti Helsingin imagoa ja taide-elämää, ja kartuttaa Helsingin hallintaan jäävää taidekokoelmaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitustarpeeksi on arvioitu 50 000 €/v, jonka on arvioitu kohdennettavan erityisesti prosenttihankeeseen ja muiden valtiollisten taidemuseoiden kanssa tehtävän yhteistyön tukemiseen. Yksityisiltä säätiöiltä, sponsoreilta ja kansainvälisistä rahoituslähteistä sekä omista tuotoista tulevaksi rahoitusosuudeksi on arvioitu 500 000 €/v.

Esimerkkibudjetti sisältää pienen määrärahan (50 000 €/v) teostoihin. Checkpoint Helsinki -teoskokoelman sijoittamiskysymys ratkaistaan vuoden 2013 aikana yhteistyössä Helsingin kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa. Tähän budjettiin näin ollen ole sisällytetty teosten hankinta-, varastointi-, konservointi- tai muita kokoelmatoiminnasta aiheutuvia kuluja.

Checkpoint Helsinki – Esimerkki ensimmäisestä vuodesta

MENOT

Henkilöstökulut ja projektikohtainen henkilöstö

400 000 €

sis. sosiaalikulut

Kustannusarvioon on laskettu sekä vakituinen henkilökunta että projektikohtainen henkilöstö. Checkpointin henkilökuntaan kuuluu:

Vakituinen henkilökunta:

Toiminnanjohtaja, 100%

Viestintävastaava/tiedottaja, 100%

Varainhankkija / tuottaja, 100%

It-tukihenkilö, 75%

Talous- ja hallintosihteeri 75%

Projektikohtainen henkilöstö:

3 kuraattoria, 60%

Yleisötyöntekijä, 60%

Avustava henkilökunta tuotantojen tarpeen mukaan, esimerkiksi:

Teknistä henkilökuntaa

Tutkijoita

Tuottajia

Henkilöstörakenne on kuvailtu edellä (kts. s. 9). Se on vaihtuvuuteen ja joustavuuteen perustuva. Varainhankkija on Checkpointin rahoituksen onnistumisen kannalta tärkeä henkilö: varainhankkija työskentelee päätoimisesti sekä Checkpointin että eri CHP-projektien sponsoreiden, yhteistyökumppaneiden ja lahjoittajien saamiseksi.

Toimistotilat ja projektikohtaisesti vuokrattavat tilat

80 000 €

Checkpoint aloittaa toimintansa ilman omaa rakennusta toimien taideteoksien ja -projektien mahdollistajana ja tuotantoalustana. Kustannusarvioon on budjetoitu toimitilat, jotka toimivat myös projektitilana, sekä tilapäisten tilojen vuokrakustannukset. Tilapäisiä tiloja ovat esimerkiksi teosten tuottamiseen, editointiin ja esittämiseen tarvittavat tilat. Toimistotiloihin on budjetoitu tarvittavat toimistolaitteet: tietokoneet, printterit ja toimistotarvikkeet sekä myös pakolliset siivous-, sähkö- jne. kulut.

Hallintokulut

15 000 €

Hallintokuluihin kuuluu kirjanpito- ja tilintarkastuskustannukset

Viestintä ja markkinointi

100 000 €

Viestintään on budjetoitu visuaalisen ilmeen suunnittelu, nettisivujen koodaus ja toteutus, sekä markkinointimateriaalin suunnittelu ja toteutus sekä mainostaminen.

Virtuaalinen taideteoskokoelma / teoskokoelmapankki

150 000 €

Internetsivujen yhteyteen toteutetaan Checkpointin tuottamien taideteosten virtuaalinen kokoelmapankki. Tämän suunnittelua, koodausta jne. varten on budjetoitu erikseen yllä oleva summa. Kustannuksia syntyy virtuaalisen kokoelmapankin koodauksesta, kuvien käsittelystä, videotaltioinneista ja materiaalin digitoinnista. Virtuaalisen teoskokoelman tekijänoikeuskorvauksista sovitaan teostuotantojen alussa.

Taideteostuotannot ja projektit, tuotantokulut

530 000 €

Tähän on arvioitu kolmen kuraattorin vuosittain toteuttamat, suuruudeltaan vaihtelevat tuotannot ja niiden kustannukset: taitelijapalkat, matkakulut, materiaalit, teoskuljetukset, vakuutukset, esitysluvat jne. eli projektien toteuttamiseen liittyvät tuotantokulut. Tähän kuuluu myös residenssien järjestäminen vieraileville taitelijoille. Residenssikulut ovat Helsinkiin kutsuttujen ja täällä työskentelevien taitelijoiden asuintilat. Tähän on budjetoitu tilojen vuokrat.

Checkpoint kutsuu taitelijoita työskentelemään ja toteuttamaan teoksia paikan päällä. Tähän tarvitaan residenssien lisäksi työskentelytiloja. Budjetissa on huomioitu työskentelytilojen perusvarustus (laitteet), ja tilavuokrat.

Tämä on perusrahoitus, jota kasvatetaan projektikohtaisella varainhankinnalla ja yhteistyöhankkeiden avulla. Teokset hankitaan tuotantojen kautta, jolloin hankintabudjetti tässä momentissa ja n. 80 000 euroa kokonaisbudjetista.

Yleisötyö, pedagoginen työ

25 000 €

Tähän on arvioitu yleisö opaspalkkiot, työpajakustannukset, luento-, seminaari ja keskustelutilaisuuksien kustannukset.

Yhteensä 1 300 000 €

TULOT

Avustukset

900 000

Avustukset jakautuvat perustoiminnan ylläpitämiseen oleviin avustuksiin sekä projektikohtaisesti haettavaan avustuksiin, joita CPH hakee erikseen jokaisen projektin kohdalla. Helsingin kaupungin rahoitustarve vuositasona on 750 000 euroa, ja opetus- ja kulttuuriministeriön 50 000 euroa.

Yksityinen rahoitus

300 000

Yksityinen rahoitus jakautuu sponsoreihin, yhteistyökumppaneihin, lahjoituksiin, säätiöiden rahoitukseen jne. Checkpointilla oltava omat pelkästään rahoitukseen keskittyvät henkilöt eli varainhankkijat. Checkpoint tulee kokeilemaan crowdfunding-tapoja ja rahoitusmalleja projektiansa toteuttamista varten. Osa rahoituksesta tulee tulevaisuudessa näiden uusien luovien rahoituskanavien kautta.

Omat tuotot

100 000

Osa Checkpointin tapahtumista ovat maksullisia, osa taas tapahtuu julkisissa tiloissa, niin ettei niistä voi kerätä esim. lipputuloja. Ensimmäiseen vuoteen sijoitetaan paljon ilmaistapahtumaa mutta maksullisiakin tapahtumia on. Arvioitu lipunmyynti vuonna 2014 jolloin mitään pysyviä tiloja tai resursseja ei ole: 10 000 lippua a´10 €

Yhteensä 1 300 000

MITEN CHECKPOINT HELSINKI TOIMII

5. Checkpoint Helsinki uudenlaisena taiteen tuottamisen mallina

Checkpoint Helsingin toimintamalli teoksia aktiivisesti tuottavana organisaationa edustaa kansainvälisesti uudenlaista toimintatapaa. Joustavan tuotantorakenteen kautta ja osallistumalla teosten syntyprosessiin alusta loppuun saakka Checkpoint Helsinki mahdollistaa tulevaisuuden taidemuotoja ja osallistuu aktiivisesti kansainväliseen kulttuurikeskusteluun. Tuottamalla teoksia osaksi kaupunkitilaa ja Helsingin taidekokoelmaa Checkpoint Helsinki rakentaa Helsingistä kansainvälisesti merkittävää kulttuurikaupunkia. Checkpoint Helsingin tuottamien teosprojektien kiertäessä kansainvälisissä taidelaitoksissa Helsingin maine uuden taiteen syntypaikkana kasvaa lisäten kaupungin kiinnostavuutta.

Mitä tarkoittaa taideteoksen tuottaminen

Perinteisestä museotoiminnasta poiketen Checkpoint Helsinki tilaa taiteilijoilta aktiivisesti uusia nykytaiteen teoksia. Monimuotoisten teosten tuottaminen ei tarkoita ainoastaan teoksen rahoittamista, vaan myös teoksen syntymisen mahdollistavia järjestelyjä: henkilökuntaa, lupien hankkimista tai yhteistyötä teoksen teknisten toteuttajien kanssa. Teokset voivat vaatia suuria työryhmiä ja monia medioita, ja siksi tuotantoprosessit voivat olla rakenteeltaan hyvin monentyyppisiä. Tuotannot vaihtelevat esimerkiksi elokuvatuotannoista esityksiin, yhteisöllisiin tapahtumiin tai tutkimusprosesseihin. Tuotantoprosessit voivat vaatia eri alojen ammattilaisista koostuvia työryhmiä ja ne voivat olla kestoltaan vaihtelevia viikoista useisiin vuosiin.

Tällä hetkellä nykytaiteen tuotannoissa taiteilija toimii usein itse teoksensa tuottajana, vastaa taiteellisen työnsä lisäksi rahoituksesta ja kantaa projektin taloudellisen riskin. Näin on usein niissäkin tapauksissa, jolloin teos valmistetaan taidemuseon näyttelyyn. Checkpoint Helsinki muuttaa tätä toimintatapaa ottamalla tuottajan ja mahdollistajan roolin.

Kutsutulle taiteilijalle tarjotaan tukea teoksen tuotantoon, rahoitukseen ja teoksen teknisiin sekä materiaalsiin edellytyksiin. Lisäksi tuotanto edellyttää kuraattorin sisällöllistä osaamista taiteilijan suunnittelu- ja ajatustyön tukena. Taiteilijoiden erityistarpeet huomioiva, joustava tuotantomalli mahdollistaa korkeatasoisen ja myös kustannustehokkaan teostuotannon, koska kustannukset kohdentuvat kiinteiden rakenteiden sijaan projektikohtaisiin, tarkasti kohdennettuihin kustannuspaikkoihin.

Teoksen koko elinkaari tuotantojen lähtökohtana

Checkpoint Helsingin toimintafilosofiassa taideteosta lähestytään sen elinkaaren kautta. Tällöin teos laajenee kiinteästä esineestä prosessiksi. Elinkaariajattelu liittyy luontevimmin niihin nykytaiteen muotoihin, joiden olemukseen kuuluu tilapäisyys ja prosessin-omaisuus. Näitä ovat erityisesti tapahtumalliset teokset ja paikkasidonnainen taide, mutta ajattelua voidaan soveltaa kaikkiin teosmuotoihin. Kysymys taideteoksesta jäsentyy näin kolmen osa-alueen tai vaiheen kautta: **taideteoksen syntyminen, teoksen esittäminen, teoksen tallentaminen.**

Taideteoksen syntyminen

Teoksen valmistuminen ja sen edellyttämä ajatustyö jäävät usein taidemuseoissa ja -gallerioissa yleisön tavoittamattomaksi alueeksi. Esillä on vain valmis teos. Checkpoint Helsingin tavoitteena on paitsi antaa mahdollisuuksia ja tukea taiteellisen työskentelyn tapoja, myös avata erilaisia taiteellisia työskentelyprosesseja yleisölle.

Nykytaideteoksen syntyminen on usein monivaiheinen ja sisältää runsaasti yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa. Julkiseen tilaan sijoituvia paikkasidonnaisia teoksia edeltävät pitkät neuvottelut esimerkiksi kaupungin toimijoiden kanssa, toiset taiteilijat tarvitsevat asiantuntijoiden kuten tutkijoiden apua, tai teos voidaan toteuttaa yhteisötaiteen keinoin yhdessä jonkin ihmisryhmän kanssa. Toisaalta taiteilijan työskentely voi yhtä hyvin edellyttää vain yksityistä työskentelytilaa ja omaa aikaa. Etenkin tällä tavalla työskentelevien taiteilijoiden työskentelyprosessi jää usein näkymättömäksi, kun perinteisesti näyttelyissä on esillä vain valmis esine.

Checkpoint Helsinki avaa teosten syntyprosessia yleisölle työpajojen, seminaarien ja julkaisujen muodossa. Yleisölle voidaan antaa mahdollisuus tutustua rakenteilla olevaan teokseen ja keskustella taiteilijan kanssa tulevasta projektista.

Taideteoksen esittäminen ja vastaanotto

Checkpoint Helsingin tuottamat taideteokset ovat esillä kullekin teokselle sopivimmassa esityspaikassa: kaupunkitilassa, museo- ja galleriatiloissa tai muissa julkisissa tiloissa, kuten erilaisissa virastoissa, kouluissa tai sairaaloissa, tiedotusvälineissä tai tavaratiloissa. Teosten esittämisessä pyritään yhteistyöhön vakiintuneiden julkisen taiteen instrumenttien kuten prosenttihankkeen kanssa. Näin kansainvälisestä nykyaikaisesta tulee osa kaupunkikuvaa ja kaupunkilaisten arkea ja erityispiirre, joka leimaa kaupunkikuvaa myös matkailijoiden silmissä.

Checkpoint Helsingin toiminta ei ole suunnattu valmiiksi nykytaiteeseen vihkiytyneille, vaan se tähtää laajojen ja heterogeenisten yleisön tavoittamiseen. Yleisö ei ole yhtenäinen ihmisjoukko, vaan sisältää monin tavoin taiteeseen suhtautuvia ihmisiä. Välillä teokset vaativat hyvin erilaisia tapoja kertoa niiden taustoista ja tavoitteista katsojille. Erilaiset yleisöt huomioidaan jo teosten suunnitteluvaiheessa. Teoksista tiedotetaan ja jokaiselle tuotannolle valmistellaan sopivat tavat löytää erilaisia yleisöjä ja teoksen kohderyhmiä. Teokset voivat olla myös yleisöä aktivoivia ja osallistavia.

Taideteoksen yleisöiltä saama vastaanotto nähdään Checkpoint Helsingissä tärkeänä osana teoksen elinkaarta. Yleisön reaktioita ja kokemuksia tallennetaan aktiivisesti osana jokaista teostuotantoa. Yleisön osallistumista tuetaan pedagogisella toiminnalla ja yleisötyöllä, joka räätälöidään kunkin tuotannon ehdoilla.

Taideteoksen dokumentointi ja tallentaminen

Dokumentointi on kiinteästi mukana taideteoksen koko elinkaareissa kaikissa Checkpoint Helsingin tuottamissa teoksissa. Tavoitteena on luoda toteutuneista projekteista kansainvälisesti merkittävä arkisto, joka hyödyttää myös taiteen tutkimusta. Teoksen olemassaolo myös sen esittämisen jälkeen on näin seikka, johon kiinnitetään huomiota tuotannon rinnalla. Mitä teoksesta jää jäljelle sen esittämisen jälkeen? Miten teos dokumentoidaan ja säilytetään? Miten sen esittämistä uusissa yhteyksissä voidaan tukea?

Taideteoksen elinkaariajattelun tuominen konkreettisena toimintamallina kokoelmatoiminnan alueelle on keino päivittää kokoelmatoimintaa nykytaiteen näkökulmasta. Teosten monimuotoisuus määrittää myös niiden dokumentointia ja tallentamista. Teosten säilyttämistä lähestytään teoslähtöisesti ja tapauskohtaisesti, eli ottamalla huomioon kunkin tuotetun teoksen ominaisuudet. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että teoksen suunnitteluun liittyviä dokumentteja sisällytetään kokoelmaan: kyse voi olla esimerkiksi paikkasidonnaisen taideteoksen liittyvistä sähköpostikeskusteluista, sopimusdokumenteista, kokouspöytäkirjoista ja poliittisista päätöksistä. Yhtä lailla kiinnostuksen kohteena on vaikkapa maalauksen syntyprosessin tallentaminen, taiteilijan luonnokset, haastatteluvainio tai muut dokumentoinnin tavat, jotka määrittyvät tapauskohtaisesti. Lisäksi teokseen olennaisesti liittyvänä materiaalina tallennetaan sen yleisöiltä saama vastaanotto. Joidenkin taiteilijoiden ja aineettomien ja käsitteellisten teosten kohdalla voidaan soveltaa musiikista tuttua, niin sanottua partituuriajattelua. Tällöin kokoelmaan tallennetaan taiteilijalta teoksen konsepti, jonka perusteella teos voidaan esittää ja tuottaa uudestaan.

Checkpoint Helsingin nykytaidehankkeista voidaan tehdä korkeatasoinen lyhyiden dokumenttielokuvien sarja, joka esimerkiksi televisioesityksen kautta ja elokuvaesitysten alkukuvina tavoittaa laajan yleisön myös Helsingin ulkopuolella sekä kansainvälisesti. Checkpoint Helsinki Documentary tarjoaa hedelmällisen taiteiden välisen yhteistyömahdollisuuden. Se sekä laajentaa nykytaiteen perinteistä yleisöä että tarjoaa kotimaisten elokuvantekijöiden työlle uusia yleisöjä.

6. Checkpoint Helsinki -residenssitoiminta

Checkpoint Helsinki käyttää Helsingissä ja Suomessa jo olemassaolevia residenssitiloja ja vahvistaa näin ennestään aktiivista yhteistyötä suomalaisten ja kansainvälisten toimijoiden välillä. Aktiivisen residenssitoiminnan kautta kansainväliset taiteilijat ja kuraattorit saavat tuntumaa Helsingin ja Suomen erityispiirteisiin ja vievät kokemuksia kaupungista ja sen kulttuurista lähtömaihinsa.

Nykytaideprojektit vaativat usein tuotannon muotoja, joissa taiteilijat ja kuraattorit voivat työskennellä vaihtelevan pituisia ajanjaksoja eri maissa. Suuren mittakaavan teos- ja näyttelyprojektit edellyttävät pitkäjänteistä suunnittelua, tutkimustyötä sekä tuottamista, mikä tapahtuu pitkälti paikan päällä. Checkpoint Helsinki -tuotantojen kansainväliset taiteilijat ja kuraattorit oleskelevat projektien yhteydessä Helsingissä residensseissä, jotka mahdollistavat paikan päällä tapahtuvan työskentelyn. Residenssit tarjoavat taiteilijoille ja kuraattoreille paitsi majoituksen ja rauhallisen työskentely-ympäristön myös asiantuntevaa tukea tuotantojen käytännön toteutukseen ja vuorovaikutukseen paikallisen toimintaympäristön ja yhteisöjen kanssa.

Kansainvälinen liikkuvuus ja kulttuurivaihto korostuvat nykyaikamaailmassa, mutta taiteen ammattilaisten väliselle pitkäjänteiselle vuorovaikutukselle jää hektisissä projekteissa harvoin riittävästi aikaa. Residenssiohjelma verkottaa vierailijat paikallisen kentän instituutioihin ja yksittäisiin toimijoihin: taiteilijoihin, kuraattoreihin ja galleristeihin sekä taidekentän ulkopuolisiin yhteisöihin. Näin taiteilijoiden työskentely Checkpoint Helsingin puitteissa voi ammentaa kaupungin erityisestä paikallisesta kontekstista. Esimerkiksi leirityyppinen *Checkpoint Helsinki Camp*, joka kokoaa paikallisia ja ulkomaisia toimijoita työskentelemään yhdessä tiiviissä kanssakäymisessä, tarjoaa innostavat olosuhteet taiteellisten projektien kehittämiseksi.

Paikan päällä toteutettavat Checkpoint Helsinki -projektit edellyttävät tuotantoresidenssejä, joissa pelkän majoitus- ja työskentelytilan sijaan residenssiohjelma tarjoaa teostuotannoille myös teoreettista, teknistä ja taloudellista osaamista. Resurssit näiden palveluiden tarjoamiseksi sisällytetään kullekin projektille myönnettävään tuotantotukeen. Residenssijaksot voivat kattaa koko projektin elinkaaren idean kehittelystä ja materiaalien keräämisestä toteutukseen ja dokumentointiin.

Paikalliset residenssitoimijat

Helsingissä toimii tällä hetkellä Suomen laajamittaisin kansainvälinen taiteilijaresidenssiohjelma, *HIAP – Helsinki International Artist Programme*. Yhteistyössä näyttelyvaihtokeskus Framen kanssa HIAP on organisoinut myös kansainvälisiä kuraattoreita Suomeen tuovaa *HICP – Helsinki International Curatorial Programme* -residenssiohjelmaa. HIAP, jonka puitteissa tuotetaan vuosittain useita kansainvälisiä taidetuotantoja, näyttelyitä sekä tapahtumia, toimii luontevana yhteistyötahona Checkpoint Helsingin residenssien järjestämisessä. HIAPin toimintamalli ja asiantuntemus vastaa hyvin Checkpoint-residenssien tarpeita, mutta nykyisellään sillä ei ole riittäviä resursseja niiden organisoimiseen. Lisäksi Helsingin kaupungilla on Töölönlahdella sijaitseva Eläintarhan huvila, joka vuokraa residenssitiloja kansainvälisille taiteilijoille.

Checkpoint Helsinki voi tehdä projektikohtaisesti yhteistyötä myös muissa kaupungeissa toimivien residenssitilojen kanssa.

7. Checkpoint Helsingin toimintatilat

Nykytaiteen teosten sijoittuminen yhä monipuolisempiin esityspaikkoihin mahdollistaa Checkpoint Helsingin toiminnan käynnistymisen ilman vakituisia esitystiloja. Checkpoint Helsingin tuotantorakenteeseen sisältyy ajatus projektikohtaisesti vuokrattavista tiloista kutakin teoshanketta varten. Näin hanke toteuttaa myös Helsingin kaupungin tyhjen tilojen käyttöasteen lisäämiseen tähtäävää strategiaa. Vaihluvien esitystilojen ohella Checkpoint Helsinki konkretisoituisi toiminnan näyteikkunana palvelevana projektitilana Helsingin keskustassa sekä näkyvyytenä sähköisessä mediassa ja kaupunkikuvassa.

Toimisto- ja projektitila

Checkpoint Helsingin tuotannon ja tiedotuksen hoitamista varten tarvitaan pysyvä toimisto- ja projektitila, jossa voidaan järjestää esimerkiksi keskustelutilaisuuksia, taiteilijoiden teosprosessiesittelyjä, performansseja, videoesityksiä ja pieniä näyttelyitä. Tila toimii näyteikkunana projektien ja kaupungin välillä, ja siihen on yhdistetty kahvilatoimintaa. Checkpoint Helsinki -tila on kaupunkilaisille ja taiteilijoille avoin tila, joka luo paikkaa tulevalle rakennukselle kaupunkilaisten kohtauspaikkana.

Vaihtuvat näyttelytilat

Checkpoint Helsingin teostuotantojen kantavana ajatuksena on toteuttaa teokset niille mahdollisimman soveltuvaan ympäristöön. Taideteosten esittämispaikat siis vaihtelevat: ne voivat olla esillä museossa, galleriassa, julkisessa tilassa, näyteikkunassa, joukkoviestintävälineissä, toimistossa, sairaalassa tai vaikka verkossa. Tämän takia Checkpoint Helsinki -teostuotannot mahdollistuvat aluksi vaihtuvissa näyttelytiloissa ja yhteistyössä muiden taiteen kentän toimijoiden (museoiden, gallerioiden, järjestöjen) kanssa (ks. luku 8). Checkpoint Helsinki tarvitsee tuotantojen vaihtelevien tarpeiden mukaan vakituisten tilojen lisäksi myös lyhytaikaisesti hyödynnettäviä tiloja, jolloin voidaan hyödyntää esimerkiksi kaupungin omistuksessa olevia tyhjiä tiloja.

Taide julkisessa tilassa

Julkinen taide ei merkitse enää vain patsaita ja pysyvästi kaupunkiin omalle paikalleen sijoitettuja taideteoksia. Julkisissa tiloissa olevat teokset voivat edustaa erilaisia pysyvyyden asteita, lyhyestä tilapäisyydestä vuosisatoihin. Tänä päivänä taideteos voi olla muodoltaan liikkuva toteutettuna esimerkiksi liikennevälineeseen tai tiedotusvälineisiin. Kun kyse on julkisesta teoksesta taide nähdään keskeisenä kulttuurisena katalysaattorina: väliaikaiset taiteelliset interventiot julkiseen tilaan herättävät kysymyksiä ja keskustelua paikan, yleisön ja sosiaalisen tilanteen sekä paikan historian välillä. Julkiseen tilaan sijoitettu taideteos voi omalta osaltaan vahvistaa tilan, paikan tai alueen viihtyvyyttä ja paikallisten asukkaiden tai asiakkaiden elämänlaatua ja hyvinvointia esimerkiksi korostamalla alueen vahvuuksia. Viime aikoina julkiseen tilaan sijoitetut taideteokset ovat laajentuneet käsittämään myös muun muassa ympäristötaidetta, käsitetaidetta tai muun uuden tekniikan avulla toteutuneita teoksia.

Helsingin kaupungin julkisen taiteen hankkeista sekä teosten ylläpidosta vastaa Helsingin taidemuseo. Teoksia hankitaan sekä museon omilla määrärahoilla että prosenttirahaperiaatteella. Tämän lisäksi teoksia saadaan myös lahjoituksina. Prosenttirahaperiaatetta on sovellettu Helsingissä ja muutamassa muussa kaupungissa Suomessa 1990-luvun alusta alkaen. Prosenttiperaatteen mukaan kaupungin omien julkisten rakennushankkeiden määrärahoista käytetään noin yksi prosentti taidehankintoihin. Julkisissa rakennushankkeissa samantyyppistä periaatetta on sovellettu jo vuodesta 1939 lähtien. Helsingin taidemuseon lisäksi myös muut julkiset instituutiot ja laitokset ovat toteuttaneet erityyppisiä teoksia julkiseen tilaan. Esimerkkeinä mainittakoon muun muassa Kiasman Taidetta kaupungissa -kaupunkitaideprojekti, URB Urbanin taiteen festivaali tai Kiasma Kivikossa -projekti.

Checkpoint Helsinki -konseptin yhteistyö prosenttihankkeen kanssa mahdollistaisi kansainvälisen nykyaiteen tuomisen pysyvästi osaksi Helsingin ja muiden suomalaisten kaupunkien kaupunkikuvaa.

Muiden taiteen toimijoiden kanssa yhteinen tuotanto- ja työskentelytila

Checkpoint Helsinki -hankkeen selvitystyössä on käynyt ilmi, että helsinkiläisellä taidekentällä olisi tilausta yhteiselle teosten tuotanto- ja työskentelytilalle. Tulevaisuudessa voi olla kannattavaa perustaa yhteinen tuotantotila muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

Tila sisältäisi mm. avoimen, muokattavan työtilan, puu- ja metallipajan, studiotilan pienimuotoisiin kuvauksiin ja äänitöihin ja tietokoneita datakäyttöön. Tila toimisi Checkpoint Helsinki -tuotantojen ohella paikallisten taiteilijoiden vuokratyötilana. Tuotantotilaan palkattaisiin työmestari ohjaamaan sen käyttöä ja pitämään tilasta huolta. Tuotantotila toimisi myös prosessia avaavana, eli siellä olisi mahdollista nähdä teosprosesseja niiden valmistuessa. Tuotantotila olisi myös paikka, jossa paikalliset ja ulkomaalaiset taiteilijat voisivat luontevasti luoda kontakteja. Ideaalitapauksessa tila olisi yhteydessä Checkpoint Helsinki -hankkeen näyteikkunana toimivaan projekti-tilaan. Tilassa voisi mahdollisesti järjestää myös kursseja ja työpajoja.

Työtilojen mahdollisia yhteistyökumppaneita voisivat olla esimerkiksi taiteilijajärjestöt, Ateljeesäätiö, Muu ry, Av-arkki tai muut paikalliset taiteen toimijat.

8. Checkpoint Helsinki ja muut taiteen toimijat

Checkpoint Helsinki toimii yhteistyössä suomalaisten taiteen toimijoiden kanssa näyttelyjen järjestämisen, tiedotuksen ja tekijäyhteistyön puitteissa. Verkottamalla ja hyödyntämällä olemassaolevia rakenteita myös muut paikalliset toimijat saavat kansainvälistä näkyvyyttä ja huomiota. Yhdistämällä eri toimijoiden osaamista on mahdollista luoda tapahtumia ja näkyvyyttä mittakaavassa, joka olisi yksittäiselle toimijalle mahdotonta. Näin Checkpoint Helsinki toimisi kanavana Helsingin ja Suomen jo aktiivisen ja omaperäisen kulttuurikentän kansainvälistämisessä.

Yhteistyö museoiden kanssa

Helsingissä on monia laadukkaita taidemuseoita ja näyttelytiloja, joiden näyttelyohjelmistoon nykytaide kuuluu. Keskeisimpinä Nykytaiteen museo Kiasma, Helsingin taidemuseo, Taidehalli ja Amos Andersonin taidemuseo. Muita aikamme visuaalisen kulttuurin kanssa intensiivisesti työskenteleviä museoita ovat esimerkiksi Suomen valokuvataiteen museo, Designmuseum sekä Suomen Arkkitehtuurimuseo. Myös Espoossa sijaitseva Modernin taiteen museo Emma on satsannut viime vuosina ajoittain nykytaiteen näyttelyihin ja siten vaikuttanut pääkaupunkiseudun nykytaidetarjontaan.

Suurin osa edellä mainituista Helsingin taidemuseoista on julkisrahoitteisia ja -hallinnollisia. Nykytaiteen museo Kiasma kuuluu vielä toistaiseksi Valtion taidemuseoon yhtenä sen kolmesta museosta, jotka ovat Suomen taiteen museo Ateneum, Ulkomaisen taiteen museo Sinebrychoff ja Nykytaiteen museo Kiasma. Designmuseum ja Suomen valokuvataiteen museo ovat alansa valtakunnallisia erikoismuseoita, ja saavat suurimman osan rahoituksestaan valtiolta, kuten Arkkitehtuurimuseokin. Helsingin taidemuseo puolestaan on yksi Helsingin kaupungin virastoista ja siten osa Helsingin kaupungin hallintorakennetta ja rahoitettu kaupungin budjetista. Amos Andersonin taidemuseo on Suomen suurimpia yksityisiä taidemuseoita, kun taas Taidehallin omistaa yksityinen säätiö, jonka taustalla ovat taiteilija- ja taidejärjestöt. Taidehallia ei luokitella museoksi vaan näyttelytilaksi, sillä se ei kerää omaa taideteoskokoelmaa.

Viime keväänä julkaistu Guggenheim-selvitys *Concept and Development Study for a Guggenheim Helsinki* (2012) listasi pääkaupunkiseudun taidemuseoiden erityispiirteet ja toiminnot, joten tässä yhteydessä ei ole tarpeen toistaa niitä. Riittää, että osoitamme muutamia yhteyksiä, jotka ovat olennaisia pääkaupunkiseudun taidemuseokentän ja Checkpoint Helsingin toiminnan kannalta.

Taidemuseoiden itse tuottamien taiteilijoilta tilattujen uusien teosten osuus näyttelyohjelmassa on resurssien riittämättömyyden vuoksi Helsingin taidemuseokentällä hyvin pieni. Niissäkin tapauksissa, kun taidemuseo tilaa taiteilijalta uuden teoksen, valinta kohdistuu useimmiten paikalliseen taiteilijaan.

Checkpoint Helsinki vastaa tähän tarpeeseen kansainvälisesti. Se pyrkii kansainvälisiin yhteistuotantoihin Helsingin sekä Helsingin metropolialueen museoiden kanssa, sekä teosten näyttämiseen museoissa, silloin kun valmis teos sopii museokonteksteihin. Lisäksi Checkpoint Helsinki tarjoaa usein moninaisiin tuotantoprosesseihin tarvittavaa osaamista ja henkilökuntaa.

Yhteistyö galleriakentän kanssa

Valtaosa Suomessa toimivista yksityisistä taidegallerioista on 1–3 henkilön pienyrityksiä, jotka keskittyvät pääosin kotimaisen taiteen esittämiseen. Suomessa taidemarkkinat ovat pienet, joten laajamittainen galleriatoiminta on perinteisesti mahdollistunut siten, että suuri osa gallerioista toimii vuokraperustaisesti. Niiden toiminta perustuu taiteilijoilta perittäviin näyttelytilan vuokratuloihin sekä julkiseen tukeen. Taiteilijat puolestaan rahoittavat näyttelytoimintaansa esimerkiksi taidetoimikunnilta ja erilaisilta säätiöiltä haettavin apurahoin. Muutamien yksityisten, myyntiprovisioiden varassa toimivien gallerioiden riveihin valikoituvat vain harvat, joten suurin osa taiteilijakunnasta maksaa näyttelytilastaan vuokraa. Vuokrat keskimäärin kolmen-neljän viikon mittaisilta jaksoilta vaihtelevat muutamasta sadasta muutamaan tuhanteen euroon. Taiteilijavetoiset galleriat ovat ottaneet käyttöön vaihtoehtoisia malleja. Niiden ylläpitämät tilat toimivat usein vapaaehtoisvoimin, eikä vuokraa peritä tai se pyritään pitämään hyvin pienenä.

Gallerioiden kansainväliseen toimintaan ei ole kohdennettua julkista rahoitusta, mikä vaikeuttaa niiden esittäytymistä ulkomailla sekä niiden mahdollisuuksia esitellä ulkomaisten taiteilijoiden teoksia. Kotimaisten gallerioiden kansainvälistymistä hankaloittaa myös se, että ulkomailla galleriat, joissa taiteilija itse maksaa näyttelyn pitämisestä, luokitellaan usein taiteilijan urakehityksen kannalta hyödyttömiksi, jopa haitallisiksi. Korkeatasoisten ulkomaisten taiteilijoiden näyttelyt sekä kansainväliset yhteisprojektit olisivat ehdottoman tärkeitä suomalaisen galleriatoiminnan elinvoimaisuuden ja kiinnostavuuden takaamiseksi. Kotimaisten gallerioiden merkitys paikallisella taidekentällä on ollut erittäin suuri, mutta kansainvälisesti toistaiseksi melko vähäinen.

Yhteistyö Checkpoint Helsingin ja paikallisten gallerioiden välillä mahdollistaisi kansainvälisten taiteilijoiden yksityisnäyttelyiden järjestämisen Helsingissä. Taidekentän kansainvälistyminen toisi vertailupintaa suomalaisten ja kansainvälisten tekijöiden välille, rikastuttaisi kulttuurista keskustelua ja tekisi Helsingistä houkuttelevan näyttelykaupungin kansainväliselle taidekentälle. Kasvattamalla mielenkiintoa Helsinkiin kansainvälisenä nykytaiteen keskuksena Checkpoint Helsinki lisäisi kiinnostusta myös kaupungissa toimivien gallerioiden esittelemiin sisältöihin ja toisi niille uusia yleisöjä ja asiakkaita vahvistaen näin kotimaisia taidemarkkinoita.

Yhteistyö taiteilijajärjestöjen kanssa

Taiteilijajärjestöt edustavat eri taiteenaloilla toimivia taiteilijoita ja valvovat ja edistävät heidän sosiaalisia ja ammatillisia etujaan. Ne toimivat taiteenalojensa asiantuntijoina julkisessa keskustelussa ja pyrkivät lisäämään yleisön kiinnostusta taidetta kohtaan. Järjestöt luovat myös verkostoja ja kontakteja, jotka tukevat suomalaisten taiteilijoiden kansainvälistä vuorovaikutusta.

Marko Karo kartoitti *Koordinaatteja tilassa ja ajassa* -selvityksessä (kts. lähteet s. 25) taiteilijajärjestöjen haasteita ja toiveita kansainvälisyyteen ja kulttuurivaihtoon liittyen. Välittäjäportaan puuttuminen tuotiin esille monen järjestön kohdalla kulttuurivaihtoa hankaloittavana tekijänä. Checkpoint Helsinki voi vastata näihin haasteisiin lisäämällä ammattitaitoisen välittäjäportaan, kansainvälisten kuraattorien, roolia ja edistämällä näin kansainvälisten kontaktien luomista. Checkpoint Helsinki tekee yhteistyötä taiteilijajärjestöjen kanssa myös kansainvälisten gallerianäyttelyiden ja projekti kohtaisten hankkeiden kautta.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa: Ihme-taidefestivaali

Vuonna 2008 toimintansa aloittanut IHME-nykytaidefestivaali on toiminta-asenteeltaan lähellä Checkpoint Helsingin toimintaa. Kansainvälisten taiteilijoiden kutsuminen Helsinkiin sekä Helsingin kaupunkitilan käsittely taiteen keinoin ovat myös Checkpoint Helsingin toiminnan tavoitteita. Checkpoint Helsingin näkökulmasta IHME-nykytaidefestivaali olisi luonteva sisarorganisaatio ja yhteistyökumppani, jolla on kokemusta suurista nykytaidetuotannoista ja erilaisten yleisöjen huomioimisesta.

Erona IHME-nykytaidefestivaaliin Checkpoint Helsinki tuottaa sekä pieniä että suuria taidetuotantoja ympäri vuoden sekä taiteellisen linjan luovat vaihtuvat kansainväliset kuraattorit. Lisäksi Checkpoint Helsingin painopiste on nousevissa kansainvälisissä taiteilijoissa. IHME-nykytaidefestivaalista poiketen Checkpoint Helsingin ydin toimintana on konkreettisen taidekokoelman kartuttaminen (kts. liite 1). IHME-taidefestivaalin ja Checkpoint Helsingin toiminnot tukevat ja täydentävät toisiaan.

**VISIO:
KANSAINVÄLISESTI
MERKITTÄVÄ NYKYTAITEEN
KOKOELMA JA RAKENNUS
SEN MAAMERKKINÄ**

9. Kansainvälisesti merkittävä Checkpoint Helsinki -taidekokoelma

Checkpoint Helsingin keskeinen ajatus on olla edelläkävijä kansainvälisesti merkittävän tulevaisuuden taiteen keräämisessä. Näin on mahdollista luoda Helsinkiin kokoelma, joka pitkällä aikavälillä nostaa Helsingin kansainvälisesti tärkeäksi kulttuurikaupungiksi.

Merkittäviä taidekokoelmia omistavat museot ja taidelaitokset toimivat paitsi teosten esittäjänä, myös teoskokoelmien arvon nostajana. Niiden kokoelmat kiertävät maailmalla eri taidemu-seoissa, ja näin kokoelmien teokset saavat lisää näkyvyyttä ja kulttuurista arvoa. Keräämällä aikansa nykytaiteen kärkeä muun muassa Moderna Museet ja Peggy Guggenheim loivat perus-tan kansainvälisesti merkittävälle taidekokoelmille, jotka ovat sittemmin rakentuneet koko maailman tuntemiksi brändeiksi.

Luvuissa 5–8 kuvattu tuotantorakenne mahdollistaisi korkea-tasoisien, kansainvälisen taiteen tuottamisen kohdennetusti kokoelmia varten. Teoskokoelman sijoituspaikan konkretisoi-minen tapahtuu neuvotteluissa Helsingin kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa vuoden 2014 aikana.

Miksi taidekokoelma?

Kokoelmat kytkeytyvät oleellisesti näyttelytoimintaan, ja ovat tärkeä osa taidelaitosten kiinnostavuutta. Julkisin varoin ylläpidettyjen museoiden tehtävä on tallentaa maamme kulttuuriperintöä. Koko-elmat turvaavat yhteiskunnan kulttuurista ja henkistä pääomaa ja toimivat ajan peilinä. Kokoelmiin kerätty kotimainen ja ulkomainen nykytaide on sijoitus tulevaisuuteen ja määrittää sitä, miten mu-seon identiteetti tullaan näkemään myöhemmin. Nykyaiteeseen keskittyvät kokoelmat antavat tulevaisuuden yleisöille mahdolli-suuden tulkita taideteosten kautta aikamme puheenaiheita, arvoja ja maailmankuvaa samalla tavalla kuin esimerkiksi Ateneumin taidemuseon 1800–1900 -lukujen vaihteen suomalaisen taiteen kokoelmat ovat antaneet mahdollisuuden tarkastella kansallisen identiteetin syntymistä.

Nykyaiteen kerääminen on aina tulevaisuuteen suuntautuvaa toimintaa, ja tänään on valkea tietää, miten kokoelmissa olevat teokset näyttäytyvät tulevaisuuden katsojille. Korkeatasoisen ja tulevaisuudessakin kiinnostavan kokoelman karttuminen edellyttää museolta kykyä elää tässä ja nyt sekä herkkyyttä tarkkailla aktiivisesti nykytaidetta. Tukholman Moderna Museetin johtajana 1996–2001 toiminut David Elliot on todennut, että museon maineikkaita mo-dernin kansainvälisen taiteen kokoelmia ei voitaisi mitenkään kerätä nyt, kun teosten hinnat ovat nousseet pilviin. Moderna Museetin johtajana 1950- ja 60-luvuilla toiminut Pontus Hultén onnistui ko-koelman keräämisessä, koska hän kutsui rohkeasti oman aikansa nuoria kansainvälisiä taiteilijoita työskentelemään museonsa ja hankki näiltä teoksia silloin kun niiden hinnat olivat kohtuullisia.

Kokoelmateoksilla on myös merkittävä rooli kulttuurivaihdossa: teokset liikkuvat konkreettisesti kansainvälisessä taidemaailmassa, kun niitä lainataan näyttelyihin ulkomaisiin museoihin uusien yleisöjen nähtäväksi. Museo, jolla on kiinnostavia teoksia kokoelmissaan, saa myönteistä huomiota kansainvälisessä museokentässä ja vastavuoroisesti mahdollisuuden saada helpommin muiden mu-seoiden teoksia lainaan omiin näyttelyihinsä. Korkeatasoinen taidekokoelma hyödyttää näin monin tavoin koko taidekenttää, yleisöä ja taiteilijoita.

Teosten hankintahinta määritellään taiteilijan kanssa teostuotannon käynnistyessä. Checkpoint Helsingillä on teoksiin etuosto-oikeus. Checkpoint Helsingin tuotantorakenteen kattaessa sekä taiteilijan palkan että teosten tuotantokustannukset teosten hankintahinta on mahdollista neuvotella kohtuulliseksi. Mikäli Checkpoint Helsinki -taidekokoelmaa aletaan kartuttaa jo olemassaolevien instituutioiden alaisuuteen, etuosto-oikeus määritellään sopimuksissa näille tahoille.

Checkpoint Helsinki -taidekokoelmaa on mahdollista kierrättää muiden suomalaisten kaupunkien museoissa tai muissa tiloissa, ja tuoda näin hankkeelle valtakunnallista ulottuvuutta.

Checkpoint Helsinki -kokoelma verkossa

Tuotettujen teosten uudelleenkäytön ja -katsomisen mahdollis-taminen on Checkpoint Helsingin kokoelmatoiminnan keskeinen tavoite. Hyvin suunniteltu ja helposti lähestyttävä verkkosivu tukee kokoelman käytettävyyttä ja avoimuutta. Verkkokokoelma voi laa-jentaa käsitystä siitä, mikä taidekokoelma on ja sen kautta voi myös konkretisoida tavoitetta taideteoksen elinkaaren esiintuomisesta. Verkkokokoelman yhteyteen voi rakentaa interaktiivisia käyttötapoja yleisötyön kehittämiseksi, tai on-line -lähetyksiä teoksista ja niiden valmistumisprosesseista.

Verkkosivujen tehtävä ei ole ainoastaan palauttaa mieleen tuotettuja teoksia, vaan myös syventää kokemusta niistä tarjoamalla lisätietoa ja aktivoimalla yleisöä: teoksia tulee voida kommentoida, jakaa ja tuottaa itse niitä koskevaa tietoa. Esimerkiksi teoksia koskevaa uutta tutkimustietoa ja niitä kontekstualisoivia ja tulkitsevia artikkeleita voidaan tuottaa sivustolle jatkuvasti. Näin kokoelmaverkkosivusto liittyy olennaisesti Checkpoint Helsingin toiminnan muotoihin kuuluvaan tutkimukseen ja tiedonhallintaan

10. Checkpoint Helsinki -rakennus

Merkittävä museoarkkitehtuuri heijastelee aikansa taidekäsitystä ja konkretisoi kullekin ajalle ominaisia yhteiskunnallisia ihanteita. Näin museorakennus parhaimmillaan nousee tietyn ajankuvan ja yhteiskuntautopioiden ikoniksi. Siksi nykytaiteen esittämiseen keskittyvä rakennus on suunniteltava ajan henkeä ja aikansa taiteen malleja lähtökohtana pitäen. Checkpoint Helsinki -konseptissa taidemuseorakennus ja taiteen esittämisen tilat suunnitellaan taiteen ja toiminnan ehdoilla. Toiminnan aloittaminen mahdollistuu omassa toimisto- ja projektitilassa, vaihtuvissa näyttelytiloissa, kaupunkitilassa ja yhteistyössä muiden instituutioiden kanssa. Uuden museorakennuksen suunnittelu tapahtuu myöhemmin kokoelman ja näyttelytoiminnan ehdoilla uusinta arkkitehtuurin ajattelua hyödyntäen.

Tila nykytaiteelle

Vaikka Checkpoint Helsingin toiminta ja taideteosten tuottaminen ei ole riippuvainen rakennuksesta tai tilasta, tavoitteena on pitkällä tähtäimellä saada sille oma nykytaiteen tila. Toiminnan vakiintuessa ja laajetessa kysymys rakennuksesta Helsingissä tulee ajankohtaiseksi. Checkpoint Helsinki -rakennussuunnitelmassa on pohdittava vaihtoehtoja toimintojen yhdistämiseen muiden helsinkiläisten toimijoiden, kuten Helsingin taidemuseon tai suunnitteilla olevien tanssin talon tai elokuvataiteen keskuksen kanssa.

Checkpoint Helsinki -rakennus toimisi aktiivisen kulttuurikaupungin maamerkinä ja edustaisi tulevaisuuden taiteen näköaloja. Se kokoaisi yhteen Checkpoint Helsinki -kokoelman esittämiseen, uusien tuotantojen tekemiseen ja väliaikaisten teosprojektien dokumentointiin keskittyneet tilat. Se esittäisi vaihtuvia näyttelyitä yhteistyössä muiden kaupungin toimijoiden kanssa ja voisi järjestää tapahtumaluonteisia Checkpoint Helsinki -kokonaisuuksia, joissa ajankohtaisin suomalainen tutkimus, taide, tiede ja kaupunkikulttuuri esittäytyvät.

Taiteen ehdoilla rakennetun rakennuksen tulisi palvella nykytaidetta ja Helsinkiä pelkkää näyttelytilaa huomattavasti monimuotoisemmin. Rakennus olisi näyttävä kohtauspaikka taiteesta kiinnostuneille ihmisille ja tukikohta kaupunkiin levittäytyville taidehankkeille. Rakennus olisi paikka, jossa koko taiteellinen prosessi olisi läsnä taideteosten ideointi- ja työskentelyvaiheista aina valmiisiin näyttelyihin sekä keskusteluun ja yleisön osallistumiseen. Näyttelytiloiksi varatut tilat kunnostettaisiin lähtökohtaisesti erittäin muunneltaviksi, siten, että niiden on mahdollista joustaa taideteosten ja hankkeiden ehdoilla.

Rakennus tarjoaisi taiteilijoille, tutkijoille, kuraattoreille ja muille luovien alojen asiantuntijoille vuokrattavia pitempi- ja lyhytaikaisia työtiloja sekä workshop-tyyppisiä yhteisiä kokoontumistiloja. Yleisö löytäisi rakennuksesta tapahtumien ja näyttelyiden lisäksi myös helposti lähestyttävän mahdollisuuden tutustua aiempien näyttelyiden ja taidehankkeiden dokumenttimateriaaliin. Rakennuksessa olisi myös taiteeseen keskittyvä kirjasto ja lukutila.

Rakennuksesta osa olisi omistettu pienyritysten kahvila- ja ravintolapalveluille sekä pysyville kirja-, design-, taide- ja pop up -kaupoille. Rakennuksen ulkotila olisi kaupunkilaisten käytössä ja sitä saisi myös varata kaupunkilaisten itse järjestämiä julkisia tilaisuuksia varten.

Myös erilaisten tieto- ja tiedotuspalveluiden merkitys olisi huomioitu Checkpoint Helsinki -rakennuksessa. Sieltä saisi keskitetysti erilaisia paikallisia ja kansainvälisiä taiteeseen liittyviä tietoja ja neuvoja sekä ammattilaisille että kenelle tahansa asiasta kiinnostuneelle kaupunkilaiselle tai vierailijalle.

KIITOS

Apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljanen, Helsingin kaupunki
Kulttuuritoimenjohtaja Veikko Kunnas, Helsingin kaupunki
Erityisavustaja Anna Tulusto, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kulttuuriasianeuvos Liisa-Maria Hakala-Zilliacus, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Erik Söderblom, Helsingin Juhlaviikot
HIAPin ohjelmajohtaja Taru Elfving
Kulttuurineuvos Tuula Arkio
Arkkitehti Hella Hernberg
Kuvataideakatemian rehtori Markus Konttinen
Kaapectehtaan ja Suvilahden toimitusjohtaja Stuba Nikula
Arkkitehti Federico Ortegón
IHME-nykyaidefestivaalin toiminnanjohtaja Paula Toppila
Museonjohtaja Janne Gallen-Kallela-Siren, Helsingin taidemuseo
Helsingin taidemuseon henkilökunta
Nykyaideen museo Kiasma
Kiasma-teatteri

LÄHTEET

Helsinki beyond dreams – actions towards a creative and sustainable hometown, 2012.
Ed. Hella Hernberg. Helsinki: Urban Dream Management.
Hyrkäs, Antti (2008) *Taiteen kentän kaksoisagentit: Galleriat talouden ja taiteen yhdistäjinä*.
Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Sosiologian laitos.
Karo, Marko (2007) *Koordinaatetta ajassa ja tilassa*. Kuvataide ja kulttuurivaihto 2008–2012.
Näyttelyvaihtokeskus Framen julkaisuja.
Karttunen, Sari (2009) *Kun lumipallo lähti pyörimään – Nuorten kuvataiteilijoiden kansainvälistyminen 2000-luvun alussa*. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikön julkaisuja N:o 36. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.
Kokko-Viika, Irmeli (2008) *Taiteilijaresidenssitoiminnan rooli nykyaideen tuotannossa*.
Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos, Taidekasvatus,
Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma.
Mänttari-Buttler, Alina (2010) *Helsingin galleriakenttä, kentän muutokset ja positiot vuosina 1983-2009*.
Pro gradu -tutkielma, taiteiden tutkimuksen laitos, Helsingin yliopisto.
Moderna Museet - Modern Museum, 1998. London: Scala Books.
The New York City Waterfalls. The Economic Impact of a Public Art Work (2008)
Appleseed Audience Research. Selvityksen tilaaja: New York City Economic Development Corporation
www.appleseedinc.com/reports/waterfalls2008.pdf
Suomen taiteilijaseura, www.artists.fi
Muu ry, www.muu.fi
Suomen Kuvanveistäjäliitto, www.sculptors.fi
Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto, www.skjl.fi
Suomen Taidegraafikot, www.taidegraafikot.fi
Taidemaalariiliitto, www.painters.fi
www.uuttahelsinki.fi/kalasaatama
www.suvilahti.fi
www.suvilahti.fi/
Teatterin tiedotuskeskus, www.tinfo.fi/site/
Sirkuksen tiedotuskeskus, www.sirkusinfo.fi/fi/
Performanssi ja esitystaiteen tiedotuskeskus, presentaatio.org/
Helsingin taidemuseo / Julkinen taide, www.hel.fi/hki/taimu/fi/Kokoelmatoiminta/Julkinen_taide
Art 360 -kuvataidehanke, www.art360.fi/taiteen-hankkiminen/taide-rakennetussa-ymparistossa/

1. Benchmarking-esimerkit

Esittelemme tässä liitteessä neljä esikuvallista ja inspiroivaa esimerkkiä kansainvälisistä nykytaideorganisaatioista, jotka eivät ole museoita tai perinteisiä näyttelytiloja. Esiteltävät organisaatiot ovat IHME-nykytaidefestivaali Helsingistä, Artangel Lontoosta, MAP Tukholmasta ja Göteborgista sekä Situations Bristolista. Niiden toiminta keskittyy vaihtuviin yhteistyömuotoihin, joustavuuteen ja nykytaideteosten tuottamiseen. Organisaatioilla ei ole omaa rakennusta teosten esittämiseen, vaan niiden tuottamat paikkasidonnaiset teokset sijoittuvat usein julkiseen tilaan ja yllättäviin paikkoihin. Tyypillistä näille toimijoille on avoin suhde yleisöön, mikä ilmenee konkreettisesti siten, että teosten näkeminen ei yleensä edellytä sisäänpääsymaksua. Teokset saattavat myös olla vuorovaikutteisia ja yleisöä osallistavia.

Lisäksi käytämme esimerkkinä Olafur Eliassonin teosta *The New York City Waterfalls* (2008), joka oli väliaikainen julkisen tilan taide-elämys Manhattanin etelärannalla. Teos sai valtavan yleisönsuosion ja elävöitti merkittävästi tuolloin laiminlyötyä ranta-aluetta. Eliassonin teos on myös kiinnostava esimerkki siitä, miten julkisella taideteoksella voi olla kaupungille huomattavaa taloudellista merkitystä.

1. IHME-nykytaidefestivaali – Vuotuinen tapahtuma kansainvälisen taiteilijan teoksen ympärillä

www.ihmeproductions.fi

IHME-nykytaidefestivaali on Taidesäätiö Pro Arten perustama ja tuottama festivaali, joka on vakiinnuttanut asemansa keväisin toistuvana nykytaidetapauskseen. Se on edustanut tässä esiteltävien ulkomaisten nykytaideorganisaatioiden kaltaista toimintaa Suomessa vuodesta 2008 alkaen. IHME koostuu neljästä eri tavasta toimia taiteen parissa ja keskustella siitä: IHME-teoksesta, IHME-päivistä, IHME-koulusta ja IHME-julkaisuista. Festivaali on suunnattu kaikille kulttuurista kiinnostuneille ja siihen osallistuminen on yleisölle täysin ilmaista.

IHME-teos on kerran vuodessa tuotettu merkittävän kansainvälisen nykytaiteilijan tai taiteilijaryhmän uusi paikkasidonnainen ja kontekstisensitiivinen teos. Teoksen toteuttajaksi valittu taiteilija tutustuu Helsinkiin sekä tilaan, paikkaan tai tilanteeseen, johon teos tulee esille ja syntyy. Ensimmäisen IHME-teoksen Helsinkiin toteutti Antony Gormley vuonna 2009. Muita taiteilijoita ovat olleet Susan Philipsz, Superflex-taiteilijaryhmä, Christian Boltanski. Vuoden 2013 IHME-teoksen tekijä on Miroslaw Balka.

IHME-päivät järjestetään kerran vuodessa yhtäaikaaisesti IHME-teoksen kanssa. Ne kehystävät teokseen liittyviä teemoja ja koostuvat luennoista, keskusteluista, elokuvista ja työpajoista. IHME-koulu käsittelee pitkäkestoiset taidekasvatukselliset yhteistyöhankkeet, virike- ja opetusmateriaalipaketin verkossa sekä IHME-päivien aikana toteutuvat työpajat. IHME-päivien puheenvuorot ja esitykset dokumentoidaan ja ajetaan laajemman yleisön käyttöön IHME:n omalla youtube-kanavalla. IHME-julkaisut kokoavat vuosittaisen festivaalin yksiin kansiin digitaalisina julkaisuina verkossa.

IHME-nykytaidefestivaali on yksityisesti rahoitettu, mutta osa teoksista on tuotettu yhteistyössä helsinkiläisten taideinstituutioiden tai säätiöiden kanssa. Vuonna 2012 aloitettiin yhteistyö Alfred Kordelinin säätiön kanssa suomalaisen taiteilijan osallistavan teoksen tuottamiseksi IHME-päiville. Taidesäätiö Pro Arten hallituksen puheenjohtajana toimii Tuula Arkio ja toimintaa johtaa Paula Toppila. Teosten valinnasta ja toiminnan linjauksesta vastaa paikallinen asiantuntijaryhmä.

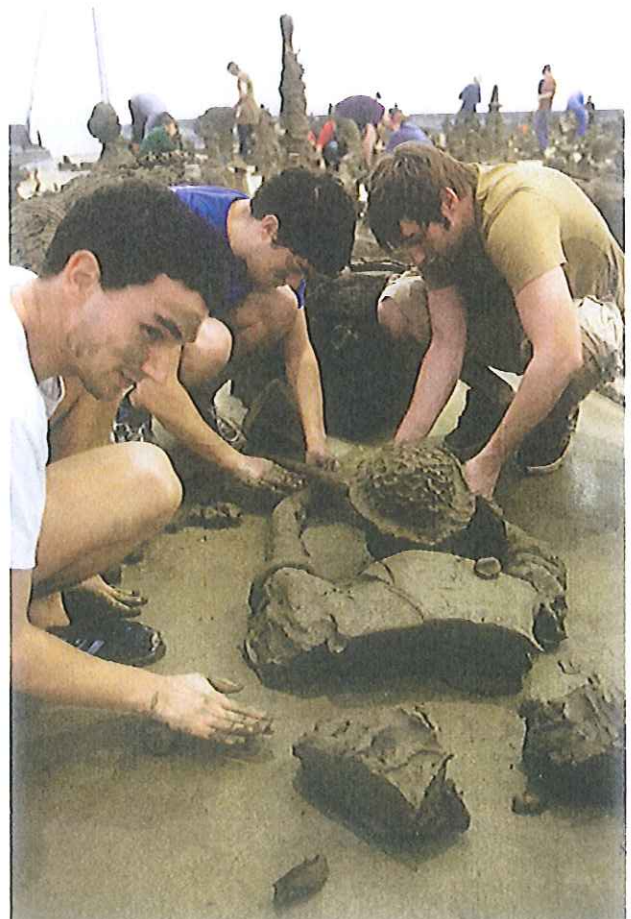
IHME-nykytaidefestivaali on toiminta-asenteeltaan lähellä Checkpoint Helsingin toimintaa. Kansainvälisten taiteilijoiden kutsuminen Helsinkiin sekä Helsingin kaupunkitilan käsittely taiteen keinoin ovat myös Checkpoint Helsingin toiminnan tavoitteita. Checkpoint Helsingin näkökulmasta IHME-nykytaidefestivaali olisi luonteva sisarorganisaatio ja yhteistyökumppani, jolla on kokemusta suurista nykytaidetuotannoista ja erilaisten yleisöjen huomioimisesta.

Erona IHME-nykytaidefestivaaliin Checkpoint Helsinki tuottaa sekä pienempiä että suurempia taidetuotantoja ympäri vuoden sekä taiteellisen linjan luovat vaihtuvat kansainväliset kuraattorit. Kun IHME-nykytaidefestivaali kokoaa tuottamiensa teosten dokumentaatiot julkaisuiksi ja yleisön saavutettaviksi verkossa, Checkpoint Helsinki lisäksi se kartuttaa taidekokoelmaa.

IHME-teos 2009 / Antony Gormley, Savi ja kollektiivinen keho.

Kuva: Kai Widell. © Pro Arte Foundation

Antony Gormleyn Savi ja kollektiivinen keho oli ensimmäinen IHME-teos. Siinä yleisö kutsuttiin muovailemaan 100 000 kilon painoisesta ja pienen talon korkuisesta savikuutiosta veistoksia, jotka olivat esillä kuplahallissa Kaisaniemessä. Noin 2000 ihmistä osallistui savityöskentelyyn.

2. Artangel – Taideteoksia ympäri Lontoota yksityisellä rahalla

www.artangel.org.uk

Artangel on Lontoossa toimiva organisaatio, joka tilaa ja tuottaa uusia taideteoksia. Toimintansa lähtökohdaksi Artangel kuvailee vankan uskon taiteilijoihin ja heidän kykyynsä luoda taidetta, joka voi parhaimmillaan muuttaa näkemyksemme maailmasta. Artangelin tuottamat projektit kehittyvät aina mahdollisimman joustavasti soveltuen kunkin taideteoksen tai –projektin erityisiin vaatimuksiin. Organisaation tehtävänä on luoda mahdollisimman hyvät puitteet, jossa taiteilija voi toteuttaa visionsa.

Vuodesta 1992 lähtien toiminut Artangel on tuottanut yli 70 taiteellista projektia lukuisilta kansainvälisiltä nykytaiteilijoilta. Useat teokset on toteutettu julkiseen tai puolijulkiseen tilaan, tai esimerkiksi televisioon. Monet projektit on suunniteltu tiettyyn paikkaan tai tilanteeseen. Artangelin toiminnassa on oma erityinen lukunsa vuorovaikutteisille projekteille. Taideprojektien tilaamisen lisäksi Artangel järjestää erilaisia tapahtumia ja keskustelutilaisuuksia.

Organisaation vakituiseen henkilökuntaan kuuluu 15 työntekijää. Tällä hetkellä päävastuu on jaettu kahden johtajan James Lingwoodin ja Michael Morrisin kesken. Heidän lisäksi Artangelissa työskentelee mm. hallintojohtaja, tuottaja, ohjelma- ja tuotantopäällikkö sekä viestinnän, talouden ja kokoelmien vastuhenkilöitä. Artangelin hallitukseen kuuluu yhdeksän henkilöä. Järjestö saa rahoituksensa pääosin yksityisiltä lahjoittajilta.

Checkpoint Helsingin näkökulmasta Artangel antaa kiinnostavan mallin uusien, ajassa kiinni olevien teosten tuottamiseen. Myös suhde tilaan on olennainen: Artangelin projektit toteutuvat usein kaupunkiympäristöissä tai paikoissa, jotka eivät ole leimallisesti taiteen esittämisen ja vastaanottamisen paikkoja.

Seizure, 2008

Roger Hiorns

An Artangel commission

photo by Nick Cobbing

Roger Hiorns kuorrutti Seizure-teoksessaan lontoolaisessa lähiössä sijaitsevan hylätyn asunnon sinisellä kristallilla. Työväenluokalle rakennetusta vuokratalosta tuli teoksen esilläolon ajaksi odottamaton pyhiinvaelluskohde, johon sadat ihmiset matkustivat päivittäin.

3. MAP – Mobile Art Production – Paikkasidonnaista ja monitaiteellista Tukholmassa ja Göteborgissa

<http://mobileartproduction.se/>

MAP – Mobile Art Production on Tukholmassa ja Göteborgissa toimiva organisaatio, joka tuottaa ja esittää paikkasidonnaisia monitaiteellisia projekteja. Organisaation tapa työskennellä perustuu äärimmäiseen joustavuuteen: taiteilijoiden tai kuraattoreiden ideoiden pohjalta määritellään erikseen jokaisen projektin vaatimat olosuhteet ja soveliaimmat yhteistyön muodot. Joustava rakenne mahdollistaa toiminnan eri taiteenlajien kanssa ja välillä. Hankkeissa voidaan työskennellä minkä tahansa materiaalin tai muodon kanssa. Niissä voidaan käyttää mitä tahansa mediaa, ääniteoksista liikkuvaan kuvaan ja performanssiin sekä perinteisempiin taiteen ilmaisumuotoihin. Myös taideteosten esittämispaiikka vaihtelee: ne voivat olla esillä yksityisasunnossa, näyteikkunassa tai perinteisessä galleriatilassa.

MAP – Mobile Art Productionin tavoitteena on tarjota mahdollisimman suuri vapaus erilaisille taidetuotannoille ja kuratoraisille hankkeille. Ilman omaa esittämistilaa työskentelevä organisaatio pyrkii yhdistämään sekä joustavuuden että pitkän tähtäimen ajattelun.

MAPin perustaja Magdalena Malm on avannut organisaation päämääriä sen nimen kautta. Sana Mobile tarkoittaa liikettä. Liike ja muutos ovat läsnä jo siksi, että jokainen taideteos esitetään eri paikassa. Liikkuvuus kuvaa myös rakennetta, jossa taiteilijan ajatukset saadaan toteutumaan luomalla yhteistyöverkostoja ja käyttämällä juuri kuhunkin projektiin ja sen kokemiseen sopivinta materiaalia, mediaa, paikkaa ja tilannetta.

Koska teoksen esittämispaiikka on osa teoksen lähtökohtaa, myös yleisö ja siihen kuuluvien ihmisten kokemukset ja elämykset ovat osa tilannetta ja taideteosta. Art tarkoittaa nykytaidetta kaiken lähtökohtana. Sellaisena miltä se näyttää ja miten se kehittyy. MAP tähtää siihen, että taideinstituutiot ja organisaatiot voisivat toimia paitsi taiteen esittämispaiikkana myös sen kehittämispaikkoina.

Taide merkitsee taiteilijoiden ja organisaatioiden kiinteää yhteistyötä; "taideteoksen kuvittelua yhdessä". Production tarkoittaa tuotantoa eli sitä, että jokainen taideteos syntyy, tehdään ja koetaan yhdessä. Ja koska teokset ovat erityisiä, myös niiden valmistaminen ja esittäminen vaatii erityistaitoja kaikilta yhteistyöhön osallistuvilta. Lopulta sana MAP, kartta, viittaa kartoitukseen, suunnitteluun ja uteliaaseen tutkimiseen. Ihminen voi sekä suunnistaa konkreettisessa kaupungissa että mielikuvituksensa tiloissa, joita taide kaupunkiin luo.

Taidetuotantojen ohella MAP on vuodesta 2010 asti ottanut tutkimuksen keskeiseksi osaksi hankkeita. Se on tuottanut tutkimuksellisia julkaisuja, jotka käsittelevät taiteellisen metodologian kehittymistä, kulttuuriorganisaatioiden rakenteita ja yleisön kokemusta taiteesta. Yksi sen viidestä työntekijästä keskittyy tutkimukseen ja sen johtamiseen.

Map Mobile Art Production perustettiin vuonna 2007 ja sen perustaja Magdalena Malm johti sitä syksyyn 2012 asti. MAPin organisaation rakentuu viisihenkisestä hallituksesta ja viisihenkisestä tuottavasta henkilökunnasta. MAPin johtaja Magdalena Malm kuuluu molempiin. Organisaation toiminta rahoitettiin aluksi Framtidens Kultur –nimisen säätiön varoista ja myöhemmin sen rahoituksesta ovat vastanneet Statens Kulturråd, Stockholms Kulturförvaltning, Wallenstam AB ja Pro Suecia Foundation. Jokainen projekti hakee lisäksi erillisiä rahoituksia ja yhteistyökumppaneita.

Checkpoint Helsingin toimintamallissa kannattaisi hyödyntää myös MAPin kokemuksia joustavista, paikkasidonnaisista tuotannoista ja siitä, millaiset tuotantorakenteet ja henkilökunnan toimenkuvat ovat olleet toimivimpia. Hyviä käytäntöjä on varmasti kertynyt myös hetkellisten ja paikallisten teosten tiedottamisen käytännöistä. Millaista yleisöä tavoitellaan ja miten sille tiedotetaan? Sekä: miten yleisö saadaan sitoutumaan organisaation alati ympäri kaupunkia vaihtuviin teoksiin?

4. Situations – taidetta ja tutkimusta julkisesta tilasta

www.situations.org.uk

Situations on julkiseen taiteeseen keskittynyt uusia teoksia tuottava ja akateemista tutkimusta harjoittava organisaatio. Se perustettiin vuonna 2003 University of West Englandin alaisuuteen Bristolin, Iso-Britanniaan. Aluksi toiminta keskittyi Iso-Britanniaan, mutta myöhemmin se on laajentunut kansainväliseksi. Esimerkkinä kansainvälisestä toiminnasta on vaikkapa Uuteen Seelantiin toteutettu kokeellinen *One Day Sculpture* –hanke (2008-2009), jossa 20 taiteilijaa teki vuoden aikana 24 tunnin kestoon rajattuja teosta julkiseen tilaan eri puolille Uutta Seelantia.

Organisaation johtajana on sen perustamisesta lähtien toiminut taidehistorioitsija Claire Doherty. Situationsin perusrahoitus tulee University of West Englandilta ja yksityiseltä Paul Fanlyn Foundationilta. Kullekin tuotannolle hankitaan erikseen rahoitus vaihtuvilta yhteistyökumppaneilta.

Situationsin toiminta on monimuotoista. Tuotantoihin kuuluu erilaisia julkiseen tilaan sijoitettavia teoksia aina hetkellisistä interventioista ja tapahtumista pysyviin teoksiin. Lisäksi Situations ylläpitää kriittistä keskustelua ja tutkimusta julkisesta taiteesta ja sen kuratoinnista järjestämällä keskustelutilaisuuksia, seminaareja ja tuottamalla julkaisuja. Situations on myös suunnitellut laajamittaisia julkisen taiteen strategioita, käynnissä on parhaillaan muiden muassa Oslon Bjorvikan satama-alueen julkisen taiteen kuratointityö (2012-2016).

Toiminnan keskiössä ovat taiteilijoilta tilatut teokset ja projektit. Situations edustaa kontekstisidonnaista kuratointia. Tämä tarkoittaa sitä, että organisaatio kutsuu taiteilijoita tekemään teoksen julkiseen tilaan perinteisten galleria- ja museotilojen ulkopuolelle. Paikkaa ei lähestytä vain teoksen sijoituspaikkana, vaan valittu paikka on aina Situationsin kanssa työskentelevien taiteilijoiden projektien lähtökohta. Esimerkiksi paikan olosuhteet, sosiaaliset suhteet, valta, historia ja siihen liittyvät yhteisöt ja inhimilliset kokemukset tulevat eri tavoin käsitellyiksi taiteilijoiden työskentelyssä.

Situationsin tuottamat teokset ja hankkeet syntyvät yhteistyössä erilaisten paikallisten tahojen kanssa. Yhteistyötä on tehty kaupunkien, kansalaisjärjestöjen ja muiden aktiiviryhmien, kaupallisten tahojen, koulujen, yliopistojen, gallerioiden ja museoiden kanssa. Perinteisen taidekontekstin ulkopuolella toimiminen on mahdollistanut taidetta aktiivisesti seuraavaa yleisöä laajemman ja heterogeenisemmän yleisön tavoittamisen.

Teokset ovat aktivoineet eri tavoin niiden paikallista yleisöä; osa on hyödyntänyt yhteisötaiteen menetelmiä, joissa ihmiset osallistuvat teoksen tekemiseen. Toisaalta Situationsin painotus akateemiseen tutkimukseen palvelee erityisesti taidealan kansainvälistä ammattilaisyleisöä. Ohjelman puitteissa työskentelevien taiteilijoiden toiminta on vahvasti paikallista ja tietyn paikan kysymyksiin sitoutunutta, mutta samalla teokset pyrkivät herättämään, ja ovat herättäneet, kansainvälistä kiinnostusta.

Tutkimustoiminnan myötä teokset toimivat keskustelun ja ajattelun sytykkeinä niillekin, jotka eivät kuulu teoksen välittömään vaikutuspiiriin. Ilmeisin yhtymäkohta Checkpoint Helsingin ja Situationsin välillä on niiden toiminta uusia teoksia tuottavina ja taiteilijoiden työskentelyä mahdollistavina organisaatioina. Situationsin kohdalla keskeistä on yhteistyön tekeminen erilaisten toimijoiden kanssa myös taidemaailman ulkopuolella, mikä merkitsee toisaalta teosten mahdollisuutta tavoittaa laajoja ja heterogeenisiä yleisöjä ja toisaalta käytännön tason resursseja tuotantojen rahoituksen muodossa.

Situationsin toiminnassa kuratoinnin rooli on pitkälle mietitty ja tuotannoissa on pyritty syvällisen ja kriittisen yhteistyön kehittämiseen taiteilijan ja organisaation välille. Myös tutkimuksen keskeinen rooli Situationsin toimintafilosofiassa on huomionarvoista Checkpoint Helsingin kannalta. Pyrkimys jatkuvaan itsereflektiivisyyteen ja kokeilevaan toimintatapaan ovat Situationsin keinoja luoda joustava ja taidelähtöinen taideorganisaatio.

5. Olafur Eliasson: The New York City Waterfalls - julkinen taideteos yleisömagneettina

The New York City Waterfalls oli tanskalais-islantilaisen taiteilijan Olafur Eliassonin toteuttama väliaikainen julkinen taideteos New Yorkissa. Moniosainen ja suurikokoinen teos oli esillä eteläisen Manhattanin rannassa ja Manhattanin ja Brooklynin välisellä vesialueella 26.6.-13.10.2008. Teoksen tilaaja oli Public Art Fund, julkiseen taiteeseen keskittynyt voittoa tuottamaton taideorganisaatio ja se esitettiin yhteistyössä New Yorkin kaupungin kanssa. *The New York City Waterfalls* on esimerkki laajaa kiinnostusta herättäneestä julkisen tilan taideteoksesta. Teos houkutteli 1,4 miljoonaa katsojaa alueelle, joka oli pitkään laiminlyötyä syrjäseutua, kunnes kaupunki alkoi kehittää sitä 2000-luvun alussa. Väliaikaisuudestaan huolimatta Eliassonin teoksella on ollut pysyviä vaikutuksia ala-Manhattanin elävyyteen ja maineeseen. Teoksen on myös osoitettu tuottaneen kaupungille merkittävää taloudellista hyötyä.

The New York City Waterfalls koostui neljästä rakennustelineistä rakennetusta suurikokoisesta vesiputouksesta, joiden korkeus vaihteli 27 ja 37 metrin välillä. Putoukset sijaitsivat East Riverillä New Yorkin sataman ja Brooklynin sillan alueella Manhattanin eteläpuolella. Teoksen keinotekoiset vesiputoukset pumppassivat East Riverin vettä uusiutuvan energian voimin 130 000 litraa minuutissa. Vesiputoukset olivat nähtävissä seitsemältä katsomispaikalta teoksen ympäristössä sekä lautoilta ja kiertoajelulaivoilta.

Teoksen kokonaisbudjetti oli 15,5 miljoonaa dollaria, mihin sisältyvät sen rakentamisen, esittämisen ja purkamisen kustannukset, kuten materiaalihankinnat, ylläpitokustannukset ja teoksen vaatiman 200 työntekijän palkkakulut. Rahoituksen keräsi Public Art Fund. 13,5 miljoonaa dollaria saatiin yksityisiltä lahjoittajilta ja 2 miljoonaa dollaria Lower Manhattan Development Corporationilta, joka on julkisella rahoituksella toimiva Manhattanin eteläkärjen kehittämiseksi vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen perustettu organisaatio.

Appleseed Audience Research –tutkimusorganisaatio (ARA) toteutti selvityksen, jossa kartoitettiin The New York Waterfallsin taloudellista vaikutusta kaupungille. Selvityksen mukaan varsinaisilla katsomispaikoilla ja alueella kulkevilla lautoilla teoksen näki 1,4 miljoonaa ihmistä. Heistä noin puolet oli New Yorkin kaupungin asukkaita, noin neljännes tuli kaupungin lähialueilta tai muualta Yhdysvalloista ja neljännes ulkomailta. ARA arvioi, että 79 300 katsojaa vieraili kaupungissa Eliassonin teoksen vuoksi tai otti huomioon sen esilläoloajan päättäessään matkansa ajankohdan. Tätä yleisömäärää voidaan pitää lisäyksenä New Yorkin vuoden 2008 turistimäärään. (*The New York City Waterfalls. The Economic Impact of a Public Art Work* s.10)

ARA:n laskelman mukaan teoksen suora ja epäsuora taloudellinen vaikutus New Yorkin kaupungille oli 69 miljoonaa dollaria. Lukuun sisältyvät teoksen toteutuksen vaatimat 15,5 miljoonaa dollaria ja teoksen yleisön tuomat tuotot kerrannaisvaikutuksineen. Teoksen näkeminen ei edellyttänyt pääsymaksua, mutta ARA:n mukaan yleisön ostamat palvelut ja tavarat ja näiden kerrannaisvaikutukset toivat kaupungille tuloja yhteensä 45 miljoonaa dollaria. (*The New York City Waterfalls...* s. 12-13)

Manhattanin ja Brooklynin ranta-alueet ovat olleet 2000-luvulla elävöittämistoimenpiteiden kohteena. *The New York City Waterfalls* 1,4 miljoonasta katsojasta lähes joka neljäs vieraili Manhattanin tai Brooklynin rannassa ensimmäistä kertaa. (*The New York City Waterfalls...* s. 16) Teos on hyvä esimerkki taideteoksen voimasta houkutella ja tutustuttaa ihmisiä uusiin paikkoihin.

Teoksesta tehty selvitys konkretisoi myös runsaan ja monimuotoisen kulttuurielämän synnyttämää synergiaa: 95 prosenttia *The New York City Waterfallsin* New Yorkin ulkopuolelta tulleista katsojista vieraili ainakin yhdessä toisessa kulttuurikohteessa, etenkin kaupungin tunnetuissa museoissa ja teattereissa. (*The New York City Waterfalls...* s. 20) Teoksen 16 viikon esilläoloaikaan ajoitettiin tarkoituksellisesti myös muita taidetapahtumia, kuten Modernin taiteen museon P.S.1 -näyttelytilan Olafur Eliassonin tuotantoa esittelevä näyttely, josta tuli yleisömenestys. Vakiintuneet taidelaitokset hyötyivät *The New York City Waterfallsin* aiheuttamasta kuhinasta. Sen rajattu kesto ja luonne erikoistapauksena saivat yleisön liikkeelle.

The New York City Waterfalls. The Economic Impact of a Public Art Work (2008) Appleseed Audience Research. Selvityksen tilaaja: New York City Economic Development Corporation
www.appleseedinc.com/reports/waterfalls2008.pdf

Olafur Eliasson

The New York City Waterfalls, 2008

Water, scaffolding, steel grill age and troughs, pumps, piping, intake filter pool frames and filter fabric, LED lights, ultra-violet filters, concrete, switch gears, electrical equipment and wiring, control modules, and anemometers

Dimensions variable

Installation view at Brooklyn Bridge, New York, 2008

Photographer: Christopher Burke Studio

Courtesy of Public Art Fund

© 2008 Olafur Eliasson

2. Checkpoint - budjetti

Perushenkilöstö + projekti-kohtainen henkilöstö	400,000
toiminnanjohtaja	44,400
viestintävastaava/tiedottaja	38,400
Fundraiser /varainhankkija	36,000
näyttely/ tapahtumasihteeri	21,000
kurattorit (projekti-kohtaisesti)	30,000
tuottajat (projekti-kohtaisesti)	30,000
yleisötyöntekijä (projekti-kohtaisesti)	10,500
tuotantoassistentit (projekti-kohtaisesti)	21,000
tekninen henkilökunta (projekti-kohtaisesti)	55,500
ripustajat (projekti-kohtaisesti)	13,200
Sosiaalikulut	100,000

Perustilat + vaihtelevat tilat	80,000
Tilavuokra	36,000
Toimistolaitteet	10,000
Toimistotarvikkeet, materiaalit jne	5,000
Internet, puhelin, posti	3,000
Siivous	1,000
Sähkö ja muut kustannukset	5,000
Tilapäiset tilavuokrat	20,000

Hallintokulut	15,000
Kirjanpito, tilintarkastus	7,500
Muut	7,500

Viestintä, nettisivut	50,000
Visuaalinen ilme	5,000
Nettisivujen koodaus	20,000
Tiedotusmateriaalit	20,000
Taitto	5,000

Markkinointi	50,000
Painomateriaalit	10,000
Mainostaminen	30,000
Taitto	10,000

Nettipankki, digitointi	120,000
Kuvaaminen, kuvien käsittely	15,000
Videotallennukset	40,000
Digitointi	15,000
Nettipankin luominen	50,000

Julkaisut	30,000
Tekstit, toimitus jne	5,000
Taitto	10,000
Paino	15,000

Residenssi	12,000
Tilavuokra	10,000
Ylläpito, siivous	2,000

Teosvalmistamot/työskentelytilat	50,000
Työskentelytilojen vuokra	15,000
Laitteet ja materiaalit	30,000
Muut kustannukset	5,000

Kokoelmat - hankintabudjetti	50,000
Teoshankinnat	
Julkiset	

Muut kulut: Näyttelyt: tiloissa ja julkisissa paikoissa	185,000
Laitteet	20,000
Luvat (tekijänoikeudet, esitysluvat jne)	50,000
Materiaalit, tuotantokulut	100,000
Tuotantopalkkiot	15,000

Muut kulut: Tapahtumat, esitykset	185,000
Laitteet	20,000
Luvat (tekijänoikeudet, esitysluvat jne)	50,000
Materiaalit, tuotantokulut	100,000
Tuotantopalkkiot	15,000

Ulkomaille vienti- ja sieltä tuonti	48,000
Kuljetukset	30,000
Vakuutukset	3,000
Matkat	15,000

Pedagooginen ulottuvuus, luennot, keskustelut	25,000
Opastuspalkkiot, materiaalit, suunnittelu	10,000
Luentopalkkiot	5,000
Muut kulut ja laitteet	10,000

YHTEENSÄ	1,300,000
----------	-----------

Timeline

2013	Checkpoint Helsinki pilottiprojektit
2014	Toiminta käynnistyy
2015	Ensimmäiset taidehankkeet valmistuvat
2016	Toinen kuraattorijakso käynnistyy
2017	Ensimmäiset taidehankinnat
2018	Ensimmäiset Checkpoint Helsinki -tuotannot maailmalla
2019	Kolmas kuraattorijakso käynnistyy
2020	Ensimmäiset pysyvät julkiset teokset yhteistyössä prosenttihankkeen ja Checkpoint Helsingin kanssa
2021	Checkpoint Helsinki -näyttelyt kiertävät valtakunnallisissa taidemuseoissa
2024	Checkpoint Helsinki 10 -vuotisjuhlajulkaisu
2025	Checkpoint Helsinki kansainvälisesti tunnettu brändi, tuotannot kiertävät maailmalla
2028	Checkpoint Helsinki -kokoelma saa kansainvälistä huomiota
2030	Checkpoint Helsinki -rakennuksen suunnittelu alkaa
2037	Checkpoint Helsinki -rakennus valmistuu, kokoelmasta ja rakennuksesta kansainvälinen menestys
2040	Helsinki kärkitaiteen ja kulttuurin kansainvälinen hot spot

Checkpoint Helsinki -esiselvityksen ovat kentälle
järjestettyjen tapaamisten pohjalta kirjoittaneet:

Terike Haapoja, Jussi Kivi, Tellervo Kalleinen,
Marita Muukkonen, Markus Kähre, Vesa-Pekka Rannikko,
Saara Karhunen, Nina Toppila, Anna-Kaisa Rastenberger,
Annika Rauhala, Maija Blåfield, Jenni Nurmenniemi,
Inkeri Suutari, Christine Langinauer

info@checkpointhelsinki.fi
www.checkpointhelsinki.fi